

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ — ЕФЕКТИВНА ВЛАДА ДЛЯ МЕШКАНЦІВ

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ — ЕФЕКТИВНА ВЛАДА ДЛЯ МЕШКАНЦІВ

Це видання підготовлене в рамках виконання Проекту Програми розвитку ООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку».

Думки, висновки чи рекомендації належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй чи інших агенцій ООН.

«Електронне урядування в Україні — ефективна влада для мешканців». — Київ: ПРООН/МПВСР, 2011. — XX с.

У виданні описано досвід Проекту Програми розвитку ООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» щодо підтримки ініціатив міст-партнерів із питань запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів місцевого самоврядування, проаналізовано тенденції розвитку електронного урядування в місцевому самоврядуванні, інформаційно-комунікаційне та правове регулювання забезпечення е-урядування в Україні, а також визначено рекомендації міст України щодо формування сприятливого середовища для його подальшого розвитку.

Видання: Програма розвитку ООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку».

Фото, використані у публікації, належать Проекту ПРООН/МПВСР.

Усі матеріали цієї публікації можуть бути вільно використані як повністю, так і окремо. Передрук повинен містити посилання на Представництво Програми розвитку ООН в Україні.

Представництво ПРООН всіляко вітає якнайширше поширення його інформаційної продукції серед ЗМІ, органів державної та місцевої влади, громадських організацій, аналітичних центрів, освітніх установ тощо.

Проект ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» (ПРООН/МПВСР) був започаткований у 2004 році з метою сприяння розвитку місцевого самоврядування у містах України задля покращення рівня якості життя мешканців міст за рахунок упровадження механізмів самодопомоги. Програма співпрацює з організаціями громад, освітніми установами, місцевими неурядовими організаціями та місцевими органами самоврядування 23 міст та 5 селищ міського типу України й іншими партнерами громадського та приватного секторів на місцевому рівні щодо впровадження відповідних механізмів для забезпечення сталого розвитку. З 2004 до 2010 р. було підтримано 232 проекти місцевих громад загальною вартістю 26,3 млн. грн. Більше інформації про діяльність проекту — на сайті <http://msdp.undp.org.ua>.

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) є глобальною мережею ООН в галузі розвитку, організацією яка виступає за позитивні зміни та надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів задля допомоги людям усього світу в побудові кращого життя. Ми співпрацюємо з 166 країнами світу, допомагаючи їм знаходити власні шляхи розв'язання глобальних та національних проблем у сфері людського розвитку. Покращуючи свої власні можливості, вони мають змогу використовувати досвід та знання співробітників ПРООН та широкого кола наших партнерів (www.undp.org.ua).

Адреса: вул. Еспланадна, 20, 7-й поверх, оф. 33-35, м. Київ, 01601

Тел. +38 (044) 584-34-75, факс: 584-34-76

Електронну версію цієї книги можна знайти на веб-сторінці <http://msdp.undp.org.ua>.

Перше видання: 2011 р.

ЗМІСТ

Подяка

Вступ

1. Поняття е-урядування
2. Інформаційно-комунікаційне забезпечення впровадження е-урядування
3. Правове регулювання запровадження та функціонування е-урядування
4. Е-урядування в місцевому самоврядуванні
5. Підтримка Проектом ПРООН/МПВСР оптимізації самоврядування громад через створення офіційних сайтів міських рад
6. Рекомендації Форуму «Електронне урядування в Україні — ефективна влада для мешканців»

Додаток

1. Нормативно-правова база у сфері запровадження е-урядування

ПОДЯКА

Проект Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» висловлює подяку:

Ігорю Коліушку, Степану Ваньку, Ірині Шаповал, експертам Центру політико-правових реформ — за підготовку розділів 1-4 цієї публікації та узагальнення Рекомендацій Форуму «Електронне врядування — ефективна влада для мешканців».

Олександр Баранову, директору Державного департаменту з питань зв'язку та інформатизації — за участь в обговоренні Рекомендацій Форуму «Електронне врядування — ефективна влада для мешканців» та цінні поради щодо доопрацювання матеріалів брошури.

Анатолію Ковтонюку, тренеру-експерту освітніх програм INTEL «Навчання для майбутнього» — за підготовку розділу 5 цієї публікації.

Представникам міст-партнерів — за успішну реалізацію проектів зі створення офіційних веб-сторінок та участь у формулюванні Рекомендацій Форуму «Електронне врядування — ефективна влада для мешканців» (розділ 6).

ВСТУП

Згідно зі Звітом ООН з електронного врядування за 2010 р. (United Nations E-Government Survey 2010) Україна перебуває на 54 місці з 184 країн за індексом розвитку е-урядування. Цей індекс оцінює готовність національних урядів використовувати Інтернет та мобільні технології для виконання урядових функцій. Індекс враховує обсяг та якість послуг, що надаються урядовими агенціями через Інтернет, інфраструктуру телекомунікацій та підготовку персоналу (людський ресурс).

Україна довго була централізованою країною, і громадяни не мали можливості впливати не процес прийняття рішень. Маючи досвід централізованого, непрозорого управління, сьогодні залучення громадян на місцевому рівні є критично важливим.

Сьогодні органи місцевого самоврядування України перебувають на початковому етапі впровадження елементів е-урядування та е-документообігу. Роботи

з автоматизації діловодства окремі органи місцевого самоврядування ведуть не скоординовано, при обмеженому фінансуванні. Питанням автоматизації здебільшого приділяється неналежна увага з боку вищого керівництва.

Водночас 27% українців (10,2 млн.) мають доступ до Інтернету (згідно з дослідженням GFK, 2009 р.). Кількість користувачів Інтернету швидко зростає в малих містах із населенням менше 50 тис. жителів та серед осіб середнього віку. Тому електронне врядування має хороші перспективи для ширшого залучення місцевих громад до процесу прийняття рішень на місцевому рівні.

Відповідно до Рекомендації №19 «Про участь громадян у місцевому громадському житті», затвердженої Радою Європи у 2001 році, місцеве самоврядування повинно дотримуватися принципів демократичної участі на місцевому рівні. У цьому документі йдеться про те, що місцеве самоврядування має надати громадянам однаковий доступ до чіткої та повної інформації про справи, що стосуються громади, а також забезпечити дотримання прав членів громади щодо висловлення їхньої думки про найважливіші рішення, що впливають на їхнє майбутнє.

У цьому контексті міські ради України мають можливість отримати підтримку на розбудові їхнього потенціалу через сучасні інформаційно-комунікаційні технології від Проекту Програми розвитку ООН в Україні «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» (ПРООН/МПВСР).

Проект реалізується в Україні з квітня 2004 року з метою покращення якості

За підтримки проекту ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» (ПРООН/МПВСР) створено 17 сучасних офіційних веб-сторінок міст-партнерів. На фото – офіційне відкриття веб-сторінки м. Джанкой, 2009 р.

життя у містах через посилення місцевого самоврядування та залучення громад до процесу прийняття рішень на місцевому рівні. Саме інформаційно-комунікаційні технології допомагають підвищити рівень доступу громадян до інформації про діяльність міських рад, а також до важливої інформації у сфері місцевого самоврядування, спільного врядування, сталого розвитку, інвестицій тощо, а отже є одним із інструментів широкого залучення місцевих громад до муніципального врядування.

Одним із конкретних різновидів роботи у цьому напрямку є створення офіційних веб-сторінок міських рад-партнерів Проекту, проведення тематичних аналітичних досліджень, організація міжмуніципальних навчальних заходів та конференцій щодо обміну досвідом, робота на рівні законодавства та політики.

У цій публікації представлено дослідження, виконане за підтримки Проекту національними експертами, аналітичну статтю про досвід Проекту з підтримки створення офіційних веб-сторінок міських рад-партнерів, а також рекомендації Форуму «Електронне урядування в Україні — ефективна влада для мешканців», що був проведений у Львові 18-19 листопада 2010 року.

Під час тренінгу в м. Джанкой 1-2 липня, 2010 р., 20 адміністраторів офіційних веб-сторінок міських рад поділилися досвідом, проблемами, з якими вони стикаються, та навчилися використовувати інтерактивні інструменти сайтів для покращення комунікації між міськими радами та громадами

1. ПОНЯТТЯ Е-УРЯДУВАННЯ

На перший погляд, електронне урядування — лише інструмент, що відповідає новим потребам суспільства, яке переживає наслідки чергової промислової революції, викликані широким упровадженням мікропроцесорів і мереж. Але якщо мережа — це лише інструмент, то вона не змінить докорінно ні державу, ні саме суспільство. Хоча, можливо, взаємодія громадян і державних інститутів відбуватиметься в більш оптимальному режимі, аналогічно тому, як це відбувається при автоматизації управління в бізнес-середовищі.

У західних країнах поняття «електронний уряд» (англ. — e-government) не завжди має однакову конотацію. Спочатку воно означало футуристичний уряд «електронних громадян», який регулює діяльність і безпеку мережі електронної інформації в цілому й електронну торгівлю зокрема. Сьогодні термін «e-government» — це набагато ширше поняття, ніж просто «електронне управління державою», тобто використання в органах державного управління сучасних технологій, зокрема й інтернет-технологій. E-government в сучасному розумінні охоплює не лише мережеву інфраструктуру виконавчої влади, але в цілому всю інфраструктуру органів влади. Ймовірно, варто вживати терміни «електронна держава», «електронний державний апарат», «держава інформаційного суспільства» або «електронне урядування», які будуть стосуватися державної мережевої інформаційної інфраструктури як інформаційно-комунікаційної системи, що забезпечує оптимальне з погляду суспільства функціонування всіх гілок і рівнів державної влади й управління.

Отже, визначення поняття «електронне урядування» формується фахівцями, виходячи з різних принципів. Одні автори надають перевагу визначенням описового

характеру — які саме зміни відбуваються в суспільстві й окремих його структурах завдяки впровадженню електронного урядування. Інші вибирають прикладний аспект електронного урядування, і просто перераховують різні сфери застосування окремих його інструментів. Є також короткі технічні визначення, де акцентовано увагу винятково на використовуваних технологічних рішеннях і специфічних програмних продуктах, а також економічні, які орієнтовані на максимальну ефективність управління державою. Кожний принцип правильний, оскільки у свій спосіб відображає конкретний аспект функціонування електронного урядування.

Узагальнюючи різні визначення цього поняття, під «електронним урядуванням» розуміємо спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, яка забезпечує функціонування певних служб у режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування громадянина з офіційним установами.

На практиці це означає організацію управління державою та взаємодії з фізичними, юридичними особами та громадськими організаціями шляхом максимального використання в органах публічної адміністрації сучасних інформаційних технологій. Тобто е-урядуванням передбачено, що будь-яка особа через інформаційно-комунікаційні засоби може звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування для отримання необхідної інформації, і головне — для отримання адміністративних послуг. Наприклад, особа, не відходячи від комп'ютера, може здійснити будь-яку транзакцію з органом влади (zareєструвати юридичну особу, земельну ділянку, посвідчити договір купівлі-продажу, оренди тощо), витрачаючи при цьому якнайменше часу та інших ресурсів, а це, зо-

крема, сприяє економії бюджетних коштів на адміністрування.

Система е-урядування складається з двох взаємозалежних (і одночасно самостійних) проектів (підконцепцій). Це внутрішня урядова інформаційна інфраструктура, аналог корпоративної мережі, та зовнішня інформаційна інфраструктура, що взаємодіє з фізичними та юридичними особами. У рамках концепції електронної держави інтегруються інформаційні ресурси органів влади, забезпечується доступ до них, а також створюється система онлайн-послуг (у тому числі тих, що мають вартісне вираження).

Зараз не існує простої моделі електронного урядування. Є лише набір загальних вимог, виконання яких громадяни і бізнес, що надають послуги і використовують їх, вправі очікувати від уряду інформаційної доби. Різні категорії споживачів об'єднує єдине прагнення одержати більш ефективні засоби доступу до інформації для того, щоб зменшити вартість трансакцій (операцій) як для себе, так і для своїх партнерів, зробити взаємодію з державними органами більш простою, швидкою і комфортною.

Особливе місце займає проблема співпраці уряду з громадянами, оскільки швидке зниження вартості комунікацій і обчислень створює сприятливі передумови для транс-

формування умов життя більшості населення. Щоб нові послуги на основі сучасних технологій відповідали вимогам, необхідно:

- забезпечити доступність послуг там, де в них є необхідність;
- використати для надання послуг широкий спектр медіазасобів, включаючи кол-центри й онлайн-системи;
- сегментувати ринок з урахуванням специфічних потреб різних груп населення;
- забезпечити зворотний зв'язок щодо змісту і якості наданих послуг;
- передбачити групування послуг відповідно до їх орієнтування на різні випадки життя;
- організувати різнобічний аналіз інформації з різних моделей використання послуг;
- залучити користувачів до перепроєктування і модернізації послуг.

Сама модель електронного урядування повинна виходити з того, що трансформація традиційних форм взаємодії уряду і громадян у цифровій формі не повинна стати причиною соціальної нерівності. Уряд бере на себе зобов'язання щодо зменшення цифрового розшарування суспільства. Для цього він проводить цілеспрямовану політику в сфері підвищення комп'ютерної грамотності, створення центрів навчання і поліпшення умов для росту кваліфікації персоналу в галузі інформаційних технологій, зокрема через забезпечення доступу до національної мережі навчання і до мережевої бібліотеки. Подолання цифрового бар'єра, однак, передбачає не тільки підвищення так званої електронної кваліфікації населення і вирішення проблеми доступу до інформації.

Для державних органів основною ме-

«ПІД «ЕЛЕКТРОННИМ УРЯДУВАННЯМ» РОЗУМІЄМО СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЗА ДОПОМОГОЮ СИСТЕМ ЛОКАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ МЕРЕЖ ТА СЕГМЕНТІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ, ЯКА ЗАБЕЗПЕЧУЄ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕВНИХ СЛУЖБ У РЕЖИМІ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ ТА РОБИТЬ МАКСИМАЛЬНО ПРОСТИМ І ДОСТУПНИМ ЩОДЕННЕ СПІЛКУВАННЯ ГРОМАДЯНИНА З ОФІЦІЙНИМ УСТАНОВАМИ».

Зустріч з зацікавленими сторонами щодо обговорення структури та наповнення оновленої офіційної веб-сторінки в м. Кіровське, вересень 2010 року.

- веб-послуги повинні легко об'єднуватися у блоки, щоб розробники могли швидко й ефективно створювати інтегровані додатки шляхом використання відкритих технологій;

- робота з веб-послугами повинна бути простою і зрозумілою, щоб користувачі легко отримували нові додатки і послуги.

Досягнення успіху в цьому напрямку забезпечуватиметься тоді, коли державні органи зможуть встановити партнерські відносини з приватними компаніями, що твердо закріпилися в Інтернеті. Це допоможе налагодити

онлайн-контакти з громадянами і компаніями, створюючи при цьому всілякі типи складних мереж для надання інтегрованих державно-приватних послуг.

Із вищенаведеного видно, що е-урядування тісно пов'язане з таким явищем, як електронна демократія, яка відображає можливість кожного брати участь у формуванні та реалізації державної політики, прийнятті рішень органами влади, використовуючи при цьому інформаційні технології для двостороннього інтерактивного зв'язку між державою (органами влади) та громадянами.

Суть електронної демократії зводиться до використання інформаційних технологій з метою посилення демократичних процесів в умовах існування представницької демократії. Мета електронної демократії полягає у створенні фундаменту для участі громадськості у прийнятті державних рішень, здійснення впливу на творення державної політики, посилення прозорості та підзвітності органів влади громадянам.

тою стане звільнення службовців від виконання рутинних процедур при інтерактивній взаємодії з населенням і забезпечення службовців необхідними знаннями й устаткуванням для успішного виконання функцій проміжної ланки між урядом і громадянами.

Отже, при створенні модуля електронного урядування необхідно враховувати переваги для трьох суб'єктів відносин — громадяни (споживачі), суб'єкти приватного сектора (бізнес) та державні інституції. Усі вони повинні взаємодіяти між собою, а модель електронного урядування повинна бути спрямована на досягнення і задоволення інтересів кожного з них.

Для того щоб втілити у життя електронне урядування, необхідно виконати деякі умови:

- будь-яка послуга й інформація повинна бути доступна в електронному вигляді через Інтернет — у формі веб-послуги, так, щоб можна було дійсно створювати мережі державних послуг на основі Інтернету;

Електронна демократія — це також і електронні вибори як елемент представницької демократії. Тобто електронне урядування не може існувати без електронної демократії і навпаки. Умовою для цих явищ є існування демократичного суспільства та правової держави.

Які ж наслідки впровадження е-урядування? По-перше, це відкритість та прозорість діяльності публічної адміністрації; економія часових та матеріальних ресурсів; підвищення якості надання адміністративних послуг. Додатково до результатів упровадження е-урядування можна віднести забезпечення доступу до публічної інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій; звільнення службовців від рутинної роботи; деперсоніфікацію взаємовідносин громадян, представників бізнесу у взаєминах із державними чиновниками; створення єдиного «пункту контакту» громадян із державними структурами; можливість цілодобового отримання адміністративних послуг; підвищення рівня демократизації суспільства.

Таким чином, бачимо, що е-урядування здатне змінити саму природу влади, зробити її більш прозорою та підконтрольною громадськості; е-урядування створює умови для нормального розвитку бізнесу, поліпшення інвестиційного клімату, зростан-

ня економіки, а також забезпечує реальну участь громадян у політичних процесах.

«Е-УРЯДУВАННЯ ТІСНО ПОВ'ЯЗАНЕ З ТАКИМ ЯВИЩЕМ, ЯК ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ, ЯКА ВІДОБРАЖАЄ МОЖЛИВІСТЬ КОЖНОГО БРАТИ УЧАСТЬ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ, ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ ВЛАДИ, ВИКОРИСТОВУЮЧИ ПРИ ЦЬОМУ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ДВОСТОРОННЬОГО ІНТЕРАКТИВНОГО ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ДЕРЖАВОЮ (ОРГАНАМИ ВЛАДИ) ТА ГРОМАДЯНАМИ.»

2. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ Е-УРЯДУВАННЯ

Створення інформаційно-телекомунікаційних мереж співзвучне з ідеєю побудови інформаційного суспільства. Формування і використання інформаційних ресурсів — одна з ключових проблем створення єдиного інформаційного простору. Взагалі інформаційні ресурси формуються в результаті діяльності як органів державної влади і місцевого самоврядування, так і державних та недержавних підприємств, наукових, навчальних і громадських організацій. Сюди входять інформація та знання, а також лінгвістичні засоби, що застосовуються для опису конкретної предметної галузі й для доступу до інформації та знань. У процесі формування і використання інформаційних ресурсів здійснюється збір, оброблення, збереження, пошук і видача інформації за запитами або регламентом.

За визначенням Вікіпедії, **інформаційно-комунікаційна інфраструктура (information and communication infrastructure)** — це сукупність територіально розподілених державних і корпоративних інформаційних систем, ліній зв'язку, мереж і каналів передачі даних, засобів комунікації і управління інформаційними потоками, а також організаційних структур, правових і нормативних механізмів, що забезпечують їх ефективне функціонування (<http://uk.wikipedia.org>).

Інформаційна телекомунікаційна система як система управління тісно пов'язана із системами збереження та видачі інформації, а також із системами, що забезпечують обмін інформацією в процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати й обробляти відібрану інформацію. Інформаційні системи існують із моменту появи суспільства, оскільки на

кожній стадії його розвитку виникає потреба в управлінні. *Місією інформаційної системи є виробництво інформації, потрібної для організації, ефективного управління всіма її ресурсами, створення інформаційного та технічного середовища для управління її діяльністю. Інформаційна система може існувати і без застосування комп'ютерної техніки — це питання економічної необхідності.*

У будь-якій інформаційній системі управління вирішують задачі трьох типів:

- задачі оцінки ситуації (деколи їх називають задачами розпізнавання образів);
- задачі перетворення опису ситуації (розрахункові задачі, задачі моделювання);
- задачі прийняття рішень (в тому числі й оптимізаційні).

Інформаційно-комунікаційні системи — це технічні засоби обробки даних, програмне забезпечення і відповідний персонал. Чотири складники утворюють внутрішню інформаційну основу:

- засоби фіксації і збирання інформації;
- засоби передавання відповідних даних та повідомлень;
- засоби збереження інформації;
- засоби аналізу, обробки і представлення інформації.

Різноманітність інформаційних систем із кожним роком все зростає. Залежно від функціонального призначення можна виділити такі системи: *системи управління (АСУТП, АСУВ), системи проектування (САПР), системи наукового пошуку (АСНД, експертні системи), діагностичні, моделюючі, системи підготовки прийняття рішення (СППР), а залежно від сфери використання — на адміністративні, економічні, виробничі, медичні,*

навчальні, екологічні, криміналістичні, військові та інші.

Особливість сучасних концепцій побудови інформаційного суспільства полягає в тому, що вони виходять з аналізу конкретних можливостей ринку, державних органів, інформаційної індустрії, запитів споживачів і націлюють державу на скоординовані дії щодо найбільш ефективного використання переваг. Такі переваги дають сучасні інформаційні технології для економічного і соціального розвитку з одночасним здійсненням заходів щодо нейтралізації їх руйнівного впливу на зайнятість, культуру, соціальні цінності, а також заходів для формування адекватних умов нормативної бази, що змінилася.

Розвиток інформаційного суспільства стимулює країни й органи державного управління до прийняття концепції електронного уряду. «Електронний Уряд» — не просто технологічне рішення, а концепція здійснення державного управління як елементу масштабного перетворення суспільства.

Система е-урядування складається з двох взаємозалежних і одночасно самостійних підсистем — внутрішньої інформаційної інфраструктури (аналога корпоративної мережі) та зовнішньої інформаційної інфраструктури (порталу), що взаємодіє з громадянами й організаціями. У рамках цієї моделі інтегруються інформаційні ресурси органів державної влади, забезпечується доступ до них, а також створюється система онлайн-послуг (зокрема тих, що мають варіантне вираження).

Внутрішня інформаційна інфраструктура — це телекомунікаційне середовище, інтегровані системи управління інформаційними ресурсами та електронного документообігу, системи управління аналітичною обробкою інформації, зовнішніх зв'язків, захисту інформації відповідних ор-

ганів державної влади (ОДВ), органів місцевого самоврядування (ОМС), установ, організацій. У цій інфраструктурі забезпечуються вертикальні та горизонтальні інформаційні взаємодії ОДВ, ОМС, організацій, установ, що передбачають інтеграцію та розвиток діючих і створення нових програмно-апаратних засобів, систем комунікації, а також модернізацію аналітичного, інформаційного, програмного та іншого забезпечення всіх ланок на єдиному методологічному підґрунті.

Інформатизація органів державної влади та місцевого самоврядування дотепер орієнтована здебільшого на підвищення ефективності власної діяльності, що призвело до створення значного числа відомчих (галузевих) автоматизованих (локальних і територіальних) інформаційно-керуючих систем, які призначалися, як правило, для задоволення інформаційних потреб обмеженого кола користувачів. Впровадження ж

Тренінг по адмініструванню офіційної веб-сторінки м. Кірово́ське, вересень 2010 року

Зустріч з зацікавленими сторонами щодо обговорення структури та наповнення оновленої офіційної веб-сторінки в м. Рубіжне, вересень 2010 року.

нових інформаційних технологій не давало очікуваного ефекту.

Формування єдиного інформаційного простору України дозволить суттєво підвищити ефективність функціонування всіх гілок влади за рахунок підвищення рівня інформаційної підтримки їхньої діяльності на основі використання всієї накопиченої інформації і більш динамічної організації інформаційної взаємодії під час вирішення комплексних проблем управління суспільством.

При всіх недоліках інформаційно-керуючі системи органів державної влади можуть бути основою, яка забезпечить формування державних інформаційних ресурсів. Для цього потрібно вирішити складні організаційно-технічні питання, що пов'язані із забезпеченням скоординованого формування і ведення міністерствами та відомствами державних інформаційних ресурсів з метою створення необхідних умов для їх інтеграції і зниження витрат усіх видів ресурсів. Це стосується насамперед тих органів державної влади, що мають у своєму

розпорядженні розвинені, територіально розподілені інфраструктури, які орієнтовані на збір інформації на всій території України та її обробку в інтересах центральних та місцевих органів влади, а також всіх організацій і громадян України. Завдання полягає в тому, щоб визначити такий порядок взаємодії міністерств і відомств, який забезпечив би ефективне використання вже наявної в їх розпорядженні інформації й засобів її обробки й поширення.

Суттєву роль у формуванні єдиного інформаційного простору повинно відігравати створення загальнонаціональної телекомунікаційної мережі країни. Вона дозволить об'єднати різноманітні мережі, системи і комплекси засобів зв'язку, що забезпечить споживачам доступ до відповідних територіально розподілених інформаційних ресурсів, обмін інформацією в режимах передавання даних і електронної пошти. Під час створення такої телекомунікаційної мережі в умовах ринку значне місце можуть зайняти комерційні системи та мережі. При цьому створення первинних каналів і мереж зв'язку повинно випереджати формування телекомунікаційних мереж.

Прикладом для розуміння інформаційно-комунікаційного забезпечення можна привести проект (ідею/концепцію) створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи.

Архітектура інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування

Інтегрована інформаційно-аналітична система (IIAC) є багаторівневою розподіленою глобальною організаційно-технічною системою, побудованою за територіальним, галузевим та функціональним принципами. Її основними територіальними й галузевими структурними одиницями є інформаційно-аналітичні системи (IAC) відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також центр управління IIAC. IAC можуть мати розподілену структуру відповідно до регіональних особливостей чи інфраструктури галузі. В IIAC забезпечуються вертикальні та горизонтальні інформаційні взаємодії ОДВ та ОМС, що передбачають інтеграцію та розвиток діючих і створення нових програмно-апаратних засобів, систем комунікації IAC ОДВ й ОМС, а також модернізацію аналітичного, інформаційного, програмного та іншого забезпечення всіх ланок IIAC на єдиному методологічному підґрунті.

Основними інтеграційними складниками IIAC є телекомунікаційне середовище, інтегровані системи управління інформаційними ресурсами та електронного документообігу, системи управління аналітичною обробкою інформації, зовнішніх зв'язків, захисту інформації.

При функціонуванні IIAC діяльність центру управління відбувається за такими напрямками: збирання та ведення інформації державних інформаційних ресурсів, оперативної, нормативної інформації та класифікаторів; оперативний та ретроспективний аналіз інформації; системно-аналітична діяльність з організації процесів ухвалення рішень (підтримка документообігу, повсякденної внутрішньої діяльності, захист даних IAC ОДВ, ОМС, технологічна підтримка діяльності інформаційно-аналітичного центру.

Інтеграційно-комунікаційні властивості IIAC в центрі управління реалізує інтеграційно-комунікаційний компонент, що вико-

нує функцію сполучення та забезпечує інтеграцію в IIAC. Його основними функціями є підтримка доступу IAC до телекомунікаційного середовища IIAC та до інформаційних ресурсів IIAC; взаємодія з іншими IAC; використання Інтернету та зв'язку з міжнародними інформаційними системами і банками даних; розподілення технологій аналітичних обчислень; захист інформації в IIAC.

На центр управління IIAC покладено такі завдання:

- управління доступом до розподіленого банку даних державних інформаційних ресурсів, створених центром;
- управління обміном даними між IAC ОДВ (ОМС);
- управління електронним документообігом між IAC ОДВ (ОМС);

Метою форуму був обмін кращими практиками роботи органів місцевого самоврядування за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій

- розробка єдиних методичних засад технологій аналітичних обчислень;
- виконання аналітичних досліджень за міжгалузевими напрямками;
- управління та підтримка телекомунікаційного середовища ІІАС;
- управління взаємодією з міжнародними системами і банками даних;
- управління та підтримка системи захисту інформації в ІІАС;
- управління адресацією мереж та підтримка її в актуальному стані;
- управління розподілом ключів та координація такої діяльності з уповноваженим ОДВ;
- управління та підтримка корпоративної пошти;
- підтримка процесів розвитку ІІАС.

Взаємодія окремих ІАС при функціонуванні ІІАС ініціюється за допомогою чинних регламентів обміну інформацією, здійснення заходів ініціативного інформування (телеконференції з питань загальних та комплексних проблем, розсилання повідомлень тощо), можливостей пошуку потенційних джерел інформації в середовищі ІАС із використанням метабази державних інформаційних ресурсів.

Забезпечення ІІАС інформаційними ресурсами

Структурована і впорядкована інформація існує в ІІАС у формі баз і сховищ даних ОДВ та ОМС різного рівня і призначення, що об'єднуються у складі розподіленої архітектури ІІАС шляхом створення метабази і реєстру інформаційних ресурсів. Метабаза містить профілі даних користувачів (опис інформаційних інтересів), сертифікати та рубрикатори баз даних ОДВ та ОМС, навіга-

ційно-пошуковий апарат, засоби конвертування різнотипної і різномовної інформації. Ці елементи дають змогу однозначно визначити місцеперебування, тип та вид доступу до потрібної інформації.

Основні завдання метабази: формування баз метаданих і ведення довідково-навігаційного апарату на базі рубрикаторів, тезаурусів, словників для швидкого пошуку інформації; розмежування доступу до інформаційних ресурсів; конвертування даних (приведення їх до спільного формату) при вирішенні пов'язаних між собою завдань. У процесі запровадження ІІАС передбачено виробити єдині правила структурування та кодування інформації, а також єдині методичні підходи щодо використання і вибору інформаційно-пошукових мов для складання запитів та індексування текстових документів. Інформаційне обслуговування використовуватиме режими вільного доступу, обмеженого доступу та доступу на замовлення, а також розвинуті засоби лінгвістичного забезпечення.

Для використання інформаційних ресурсів у рамках проекту ІІАС має бути створений інтеграційний компонент — інтегрована система управління інформаційними ресурсами — з триланковою архітектурою: клієнт — сервер застосувань — сервер даних.

При впровадженні інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та місцевого самоврядування особлива увага приділяється забезпеченню електронного документообігу. Документообіг в державі є системою, що матеріалізує процеси збирання, перетворення, зберігання інформації, а також процеси управління — підготовку та прийняття рішень, контроль за їх виконанням.

Інтегрована система електронного документообігу повинна мати інтерфейс, стандартизований із наявними системами

внутрішнього електронного документообігу ОДВ і ОМС. Крім того, вона повинна забезпечувати прийом електронних документів від інших ОДВ і ОМС, ідентифікацію відправника шляхом обробки електронного цифрового підпису, підтвердження чинною системою доставки адресату, відправки електронних документів в інші ОДВ й ОМС та можливості доступу до баз даних документів з боку інших ОДВ й ОМС.

Важливим елементом забезпечення електронного документообігу в ІІАС повинна стати корпоративна електронна пошта, яка прийматиме електронні документи та надаватиме доступ до баз даних документів в ІІАС. Система корпоративної електронної пошти має вчасно надавати державним службовцям доступ до всієї необхідної інформації в межах їх компетенції та службових повноважень, підтримувати спільну роботу різних програм, що функціонують у віддалених підрозділах, та забезпечувати якість виконання. Тому базове програмне забезпечення для побудови системи корпоративної електронної пошти має бути надійним, масштабованим і простим у використанні.

Для забезпечення вищих органів державної влади аналітично обробленими інформаційними ресурсами в ІІАС виникає необхідність управління процесами аналі-

тичних обчислень та інтеграції одержаних проміжних результатів в остаточні показники. Управління цим процесом за кожним окремим аналітичним завданням здійснюється за заздалегідь побудованою моделлю обчислень.

Телекомунікаційна мережа ІІАС повинна складатися з ядра мережі та мережі доступу. Ядро мережі — потужна магістраль, побудована на цифрових каналах зв'язку із шириною смуги не менше 2 Мбіт/с, яка забезпечує швидку комутацію пакетів та гнучку маршрутизацію потоків даних (до ядра доцільно підключати органи державної влади, які розташовані в м. Києві й мають найбільший обсяг інформаційних потоків). Мережа доступу забезпечує підключення до ядра мережі регіональних органів державної влади.

Система Інтернет в ІІАС ОДВ й ОМС використовується як засіб доступу до універсального простору інформаційних ресурсів (всесвітня мережа WWW) та як засіб інформаційної системи «Електронний Уряд» для оперативного обміну інформацією, звітності перед громадянами через розміщення інформації про свою діяльність на веб-сторінках відповідних ОДВ і ОМС. Крім того, використовується як засіб взаємодії ОДВ (ОМС) із громадянами при прийнятті законодавчих актів, на електронних референдумах, при електронних розрахунках тощо. Використання мережі Інтернет в ІІАС має здійснюватися відповідно до вимог нормативно-правових документів у сфері захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних.

У процесі створення та поетапного впровадження інформаційної системи «Електронний Уряд» вирішуються такі завдання управління інформаційними ресурсами: створення інформаційних ресурсів, необхідних для державного управління і реалізації конституційних прав різних категорій громадян на інформаційні державні

«ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА— ЦЕ СУКУПНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНО РОЗПОДІЛЕНИХ ДЕРЖАВНИХ І КОРПОРАТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, ЛІНІЙ ЗВ'ЯЗКУ, МЕРЕЖ І КАНАЛІВ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ, ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПОТОКАМИ, А ТАКОЖ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР, ПРАВОВИХ І НОРМАТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЇХ ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ».

послуги; забезпечення ефективного використання державних інформаційних ресурсів у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних установ; забезпечення громадянам і організаціям вільного доступу до інформаційних ресурсів відповідно до чинного законодавства України; створення адекватної нормативно-правової бази; координація галузевих і регіональних державних структур із формування та використання державних інформаційних ресурсів, визначення порядку та умов їх використання; реєстрація та облік державних інформаційних ресурсів; формування і забезпечення доступності інформації про склад та умови використання інформаційних ресурсів; визначення повноважень і обов'язків органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств та організацій, підрозділів і окремих фахівців щодо формування, захисту й використання державних інформаційних ресурсів; визначення складу державних інформаційних ресурсів, необхідних на кожному рівні державного управління, для забезпечення їх формування, форм подання, збору, введення, збереження, обробки і використання, моніторингу і коригування стану інформаційних ресурсів; захист державних інформаційних ресурсів, контроль за їх цілісністю та використанням.

3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ Е-УРЯДУВАННЯ

В Концепції Національної програми інформатизації підкреслюється, що інформаційно-телекомунікаційна система органів державної влади створить умови для надання широкого спектра інформаційних послуг населенню, державним і комерційним організаціям, закордонним користувачам¹.

В Указі Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» відбулася конкретизація уявлень щодо того, як потрібно забезпечити надання інформаційних послуг урядовими структурами. Зокрема, визначено, що основними завданнями щодо розвитку національної складової мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні є:

- розширення і вдосконалення подання у Інтернеті об'єктивної політичної, економічної, правової, екологічної, науково-технічної, культурної та іншої інформації про Україну, що формується в органах державної влади та місцевого самоврядування;
- забезпечення державної підтримки розвитку інфраструктури надання інформаційних послуг через мережу Інтернет.

Крім того, Президент зобов'язав встановити порядок оприлюднення інформації про діяльність органів державної влади України та завершити створення сайтів центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастополь-

ською міськими державними адміністраціями².

Наступним стимулюючим актом щодо

Під час форуму учасники та учасниці представили кращі практики міських рад у впровадженні електронного документообігу, внутрішніх порталів, наданні електронних послуг та створенні і підтримці інтерактивних офіційних веб-сторінок

впровадження технологій е-урядування став Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади». В цьому указі йдеться про обов'язковість ведення органами державної влади та органами місцевого самоврядування сайтів та оперативного (не пізніше п'яти робочих днів) розміщення на них офіційної інформації про діяльність відповідних органів, виконання програм, планів, чинних та скасованих нормативно-правових актів, форм і зразків документів, архівної та іншої інформації³.

¹ Закон України «Про концепцію Національної програми інформатизації».

² Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31 липня 2000 року №928/2000.

³ Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо

Відкриваючи форум, Оксана Реміга, Старший програмний менеджер ПРООН сказала: «Впровадження електронного врядування допомагає досягнути в Україні якості життя європейських розвинутих країн».

У 2002 р. Кабінетом Міністрів було затверджено Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади⁴, згідно з яким передбачено розміщення і періодичне оновлення міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади відомчої інформації на власних сайтах та створення Єдиного урядового порталу, визначено склад та вимоги до інформації, яка підлягає оприлюдненню.

З метою розвитку положень зазначеного указу була прийнята постанова Кабінету Міністрів України щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»⁵, яка по суті стала першим предметним нормативно-правовим актом із питань

забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади» від 1 серпня 2002 року №683/2002.

4 Постанова Кабінету Міністрів України від 4.01.2002 р. №3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» // Офіційний вісник України. 25.01.2002 р. №2. — С. 234, ст. 57.

5 Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. №208 «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» // Офіційний вісник України. 14.03.2003 р. №9. — С. 112, ст. 378.

упровадження технологій е-урядування. Цією постановою як одне з пріоритетних завдань щодо розвитку інформаційного суспільства визначено надання громадянам та юридичним особам інформаційних та інших послуг шляхом використання електронної інформаційної системи «Електронний Уряд», яка повинна забезпечити інформаційну взаємодію органів виконавчої влади між собою, з громадянами та юридичними особами на основі сучасних інформаційних технологій⁶. Основним механізмом реалізації поставленого завдання встановлено єдиний портал ор-

ганів виконавчої влади, який визначається центральною частиною електронної інформаційної системи «Електронний Уряд», призначеної для інтеграції сайтів, електронних інформаційних систем та ресурсів органів виконавчої влади і надання інформаційних та інших послуг з використанням мережі Інтернет.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» всі органи виконавчої влади та місцевого самоврядування були зобов'язані забезпечувати надання громадянам і юридичним особам інформаційних послуг загального призначення через електронну інформаційну систему «Електронний Уряд». Цим документом приписано Держкомзв'язку, Держкомінформ, Мінекономіки, Мінфін, СБУ, Мін'юст, іншим центральним органам виконавчої влади «зробити та затвердити перелік і порядок надання інформаційних

6 Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» від 24 лютого 2003 р. №208.

та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд».

У 2005 р. було прийнято Указ Президента України «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій»⁷. Кабінет Міністрів України відповідно до цього указу повинен був забезпечити:

- організацію роботи з надання юридичним та фізичним особам адміністративних послуг на основі використання електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»;
- спрощення порядку державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, які діють у інформаційній сфері, подання ними звітності про свою діяльність, створення умов для митного оформлення товарів, впровадження системи приймання та видавання відповідних документів із використанням глобальної інформаційної мережі Інтернет та електронного цифрового підпису.

Правовою основою подальшого вдосконалення концепції національної політики щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери суспільних відносин став Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», прийнятий 9 січня 2007 року з метою вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами, в якому передбачено, зокрема:

1. впровадити механізми надання ор-

ганами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним та фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет, передбачивши відповідні зміни в законодавстві;

2. визначити статус і перелік обов'язкових електронних послуг, які повинні надавати органи державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам, забезпечити реалізацію принципу «єдиного вікна»;
3. вжити додаткові заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для надання послуг із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема особам, які потребують соціальної допомоги та реабілітації.

Учасників форуму привітав Львівський міський голова Андрій Садовий

⁷ Указ Президента України від 20.10.2005 р. №1497/2005 «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій».

Ігор Коліушко, директор Центру політико-правових реформ представив перспективи розвитку е-врядування в Україні та описав ключові проблеми, що заважають становленню електронного врядування в органах місцевого самоврядування.

Одним із пріоритетів, визначених у цьому законі, є необхідність збільшення фінансування Національної програми інформатизації (далі — НПІ) із введенням до її складу всіх проектів інформатизації, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України.

Із метою виконання вимог законодавства у сфері впровадження е-урядування, а також удосконалення механізмів формування та виконання НПІ було розроблено шість нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення механізмів формування та виконання НПІ, забезпечення більш дієвої координації робіт у сфері інформатизації, підвищення ефективності інформаційної взаємодії органів державної влади:

1. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2008 р. №912 «Про керівника Національної програми інформатизації» призначено керівника НПІ для здійснення управління і контролю за процесами формування, виконання та коригування НПІ;
2. Постановою Кабінету Міністрів

України від 2.04.2009 р. №294 введено в дію нову редакцію Порядку проведення експертизи Національної програми інформатизації та окремих її завдань (проектів), якою доповнено принципи проведення експертизи, удосконалено вимоги до організації робіт із проведення експертизи НПІ, уточнено об'єкти, суб'єкти експертизи та основні напрями експертизи, визначено основні вимоги до роботи експертів та підготовки висновків;

3. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.06.2009 р. №636-р «Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2009 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування» визначено перелік проектів загальнодержавного значення, основними результатами виконання яких мають стати: аналіз ринку програмного забезпечення та вплив на його розвиток упровадження в суспільстві вільного програмного забезпечення; дослідження шляхів упровадження програмного забезпечення з відкритим кодом в органах державної влади України; здійснення заходів щодо запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства та комплекс методичних документів і практичних рекомендацій щодо моніторингу стану розвитку інформаційного суспільства на базі сформованої системи індикаторів; висновки щодо відповідності завдань (проектів) Національної програми інформатизації пріоритетним напрямкам державної політики у сфері інформа-

«ВІДПОВІДНО ДО ПОРЯДКУ ОПРИЛЮДНЕННЯ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЗАТВЕРДЖЕНОГО УРЯДОМ, ВИЗНАЧЕНО, ЩО НАЯВНІСТЬ САЙТУ Є ПЕРШОЮ ТА НЕОБХІДНОЮ УМОВОЮ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ Е-УРЯДУВАННЯ, ТОМУ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СПЕЦІАЛЬНО РЕГУЛЮЮТЬ ПИТАННЯ ЇХ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ.»

тизації, сучасному рівню та тенденціям розвитку інформатизації в світі;

4. Постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2009 р. №738 внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 4.02.1998 р. №160 «Про заходи щодо посилення контролю за обґрунтованістю проектів інформатизації діяльності центральних органів виконавчої влади», метою якого є приведення чинної нормативно-правової бази у відповідність до нових документів нормативного та організаційного характеру, що регулюють відносини суб'єктів НПІ;
5. розроблено та внесено на розгляд в Верховну Раду України проект Постанови Верховної Ради України «Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 2009-2011 роки» (реєстр. номер 3286 від 26.06.2008 р.), метою якого є реалізація єдиної державної політики у сфері інформатизації та забезпечення створення і впровадження елементів національної інформаційної інфраструктури України й створення умов для соціально-економічного розвитку держави;

6. розроблено, узгоджено із зацікавленими органами та надіслано до Мін'юсту для здійснення правової експертизи проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 4.02.1998 р. №121», метою якої є підвищення рівня координації, організації та в цілому ефективності формування й реалізації державної політики і державного управління у сфері інформатизації шляхом здійснення управління і контролю за процесами формування, виконання та коригування НПІ.

Найбільшим досягненням уряду Тимошенко став запланований пілотний проект з впровадження технологій електронного урядування в органах державної влади та органах місцевого самоврядування⁸. Основними завданнями проекту визначено вирішення проблем:

- функціонування електронного документообігу;
- забезпечення постійного зберігання та захисту електронних ресурсів;
- розроблення форматів типових електронних документів та електронного цифрового підпису;
- підготовки тимчасового регламенту електронного документообігу;
- розроблення та впровадження програмно-апаратних засобів для забезпечення сумісності систем електронного документообігу органів державної влади;
- створення національного реєстру електронних інформаційних ресурсів та резервного акредитованого центру сертифікації ключів для орга-

⁸ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування» від 01.03.2010 р. №360-р.

нів державної влади;

- впровадження технології надання адміністративних послуг через Інтернет органами виконавчої влади;
- утворення на базі ДП «Державний центр інформаційних ресурсів» національного центру підтримки електронного урядування та створення окремого порталу.

До того ж видається вже близькою перспектива впровадження системи електронної державної реєстрації суб'єктів господарювання⁹. Зокрема, ухваленим парламентом у першому читанні урядовим законопроектом передбачається, що:

- державний реєстратор оформлює опис електронного документа про одержанні електронні документи для проведення реєстраційної дії та надсилає його заявникові електронним документом (у разі ж наявності підстави для відмови у проведенні державної реєстрації заявникові надсилається електронне повідомлення);
- порядок подання та обігу електронних документів державному реєстратору затверджує Держпідприємництво;
- обов'язковим є виготовлення державним реєстратором електронної копії шляхом сканування з документів, поданих на паперових носіях;
- електронні документи, крім документів, що засвідчують повноваження уповноваженої особи, засвідчуються електронним цифровим підписом заявника;
- підтвердження факту одержання

електронного документа заявника надсилається державним реєстратором автоматично протягом доби;

- обов'язком підприємства є забезпечення захисту електронних даних.

Серед заходів щодо впровадження е-урядування можна визначити окремі сфери нормативно-правового регулювання на рівні уряду та центральних органів державної влади.

Запровадження електронного документообігу та електронного цифрового підпису

Проблема запровадження в Україні електронного документа та електронного документообігу стає все більш актуальною. Вона набуває значної політичної та економічної ваги у зв'язку з розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій у суспільних відносинах, розбудові систем електронних платежів, електронної торгівлі тощо. При цьому, якщо у Цивільному кодексі (1963 року із наступними змінами, внесеними до нього) було багато обмежень щодо використання електронного документа, то новий Цивільний кодекс 2003 року дозволив широке застосування таких документів у цивільних правовідносинах. Значний поштовх цивільно-правовим відносинам із використанням цифрових технологій надало прийняття 2003 року законів України «Про електронний документ та електронний документообіг»¹⁰ і «Про електронний цифровий підпис»¹¹, які визначають базові поняття та вимоги до оформлення електронних документів, загальні засади організації електронного документообігу, дають визначення поняттям, ознакам, правовому статусу, складовим елементам цифрово-

9 Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження системи електронної державної реєстрації суб'єктів господарювання» від 29.06.2010 р. №2368-VI.

10 Відомості Верховної Ради, 2003 р. №36, ст. 275.

11 Відомості Верховної Ради, 2003 р. №36, ст. 276.

Андерс Норд, старший спеціаліст з фінансів та урядування Шведської асоціації місцевих влад та регіонів (SALAR) представив досвід міст Королівства Швеція у запровадженні е-врядування.

го підпису, кваліфікують поняття та вимоги до сертифікатів ключів цифрового підпису, умови використання та заходи безпеки й загальні засади функціонування центрів сертифікації ключів.

Уряд України приділяє увагу щодо заходів із забезпечення впровадження технологій електронного документообігу. Один із основних нормативно-правових документів з цих питань є Типовий порядок здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади¹². Цей порядок встановлює загальні правила документування в органах виконавчої влади управлінської діяльності в електронній формі й регламентує виконання дій з електронними документами з моменту їх створення або

отримання до відправлення чи передачі до архіву органу виконавчої влади.

Усі інші дії з електронними документами виконуються в органі виконавчої влади згідно з вимогами до дій із документами на папері, передбаченими інструкцією з діловодства цього органу. Дія Типового порядку поширюється на всі електронні документи, що створюються або одержуються органом виконавчої влади.

До нормативно-правових документів, які регламентують діяльність у цій сфері, належать також:

- Порядок засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу¹³;
- Порядок застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності¹⁴;
- Положення про центральний засвідчувальний орган¹⁵ (ЦЗО), згідно з яким функції контролюючого органу ЦЗО здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері криптографічного захисту інформації. Положення визначає порядок створення, функції та повноваження ЦЗО, а також особливості роботи (скасування, блокування та поновлення) зі спеціаль-

13 Постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 р. №680 «Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу».

14 Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. №1452 «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності».

15 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про центральний засвідчувальний орган» від 28.10.2004 р. №1451.

12 Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. №1453 «Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади».

Шведський експерт зазначив, що е-врядування та е-послуги мають бути простими для користувачів, повинні зменшувати витрати компаній та громадян, підвищувати якість послуг і їх доступність, збільшувати співпрацю, в тому числі урядових відомств та муніципалітетів.

ними посиленими сертифікатами ключів;

- Порядок акредитації центру сертифікації ключів¹⁶ (ЦСК), яка визначає, що ЦСК може бути юридична особа, незалежно від форми власності, або фізична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності, що надає послуги електронного цифрового підпису та засвідчила свій відкритий ключ у центральному засвідчувальному органі або засвідчувальному центрі; визначає умови акредитації, права та обов'язки акредитованих ЦСК;
- Порядок застосування електронного цифрового підпису¹⁷, у якому визначено вимоги до застосування електронного цифрового підпису. Зокрема, органи влади застосову-

ють електронний цифровий підпис лише за умови використання надійних засобів електронного цифрового підпису, що повинно бути підтверджено сертифікатом відповідності або позитивним висновком за результатами державної експертизи у сфері криптографічного захисту інформації, отриманим на ці засоби від Адміністрації Держспецзв'язку, та наявності посилених сертифікатів відкритих ключів у своїх працівників-підписувачів. Органи влади застосовують електронний цифровий підпис для вчинення правочинів за участю інших юридичних та фізичних осіб лише за наяв-

ності у них посилених сертифікатів відкритих ключів. Визначено умови, коли цифровий підпис не може бути застосований, визначені особи, відповідальні за організацію роботи з цифровим підписом, визначені вимоги до встановлення справжності цифрового підпису.

Останнім часом у податковій системі активно відбуваються процеси впровадження електронного цифрового підпису, зокрема, відповідно до Наказу Державної податкової адміністрації України «Про впровадження електронних документів, електронного документообігу та електронного цифрового підпису в системі подання податкової звітності платниками податків»¹⁸.

Надання інформаційних та інших послуг

16 Постанова КМУ «Про затвердження Порядку акредитації центру сертифікації ключів» від 13_07_2004 №903

17 Постанова КМУ «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами» від 28_10_2004 №1452,

18 Наказ Державної податкової адміністрації України від 25 травня 2004 року №297 «Про впровадження електронних документів, електронного документообігу та електронного цифрового підпису в системі подання податкової звітності платниками податків».

Форум зібрав спеціалістів з електронного урядування

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 року №208 «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» наказом Держаного комітету зв'язку та інформатизації України затверджено Перелік інформаційних та інших послуг електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»¹⁹.

Перелік має чотири основних розділи: послуги для громадян, послуги для державних службовців, послуги для юридичних осіб та послуги для представників міжнародної спільноти. Як і будь-яка інша, зазначена класифікація урядових послуг не досконала. Наприклад, для юридичних осіб

19 Наказ Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 15.08.2003 р. №149 «Про затвердження Переліку і Порядку надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд».

не передбачається надання послуг, при-
таманних окремим галузям економіки, не
передбачені послуги, пов'язані з правами
власності на землю, тощо. Документом не
визначено деталізацію змісту конкретних
послуг.

Користуючись указаним Переліком, ор-
гани виконавчої влади та органи місцевого
самоврядування своїми нормативно-пра-
вовими актами затверджували власні пе-
реліки послуг. Так, Держжитлокомунгосп
України наказом затвердив Перелік інфор-
маційних та інших послуг електронної ін-
формаційної системи «Електронний Уряд»,
що надаються громадянам і юридичним
особам Держжитлокомунгоспом України
через мережу Інтернет²⁰. Відповідний наказ
видано Мінбудом України²¹.

Дуже важливим для забезпечення комп-
лексного обслуговування громадян та юри-
дичних осіб зі сторони органів державної
влади є впровадження принципу «єдиного
вікна». За цим принципом всі довідки від
органів виконавчої влади, необхідні для
надання тієї чи іншої адміністративної по-
слуги конкретній фізичній або юридичній
особі, забезпечує та отримує відповідний
орган виконавчої влади, до якого зверну-
лись за наданням послуги. Для практичного
впровадження такого принципу потрібна
організація інформаційної взаємодії різних
органів виконавчої влади. Існує декілька
нормативно-правових актів, які регулюють
саме питання взаємодії органів виконавчої
влади. Наприклад, Кабінет Міністрів Украї-
ни затвердив Порядок взаємодії органів ви-

20 Наказ Державного комітету України з питань житло-
во-комунального господарства від 16.02.2004 р. №31 «Про
затвердження Переліку інформаційних та інших послуг
електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»,
що надаються громадянам і юридичним особам Держжит-
локомунгоспом України через мережу Інтернет».

21 Наказ Міністерства будівництва, архітектури та жит-
лово-комунального господарства України від 5.07.2006
р. №227 «Про затвердження Переліку інформаційних та
інших послуг електронної інформаційної системи «Елек-
тронний Уряд», що надаються Мінбудом України через
мережу Інтернет».

Учасники та учасниці мали можливість обмінятися досвідом та контактами

конавчої влади щодо обміну інформацією, необхідною для обчислення і справляння плати за землю²². Цей Порядок встановлює механізм обміну інформацією, необхідною для обчислення і справляння земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності (далі — інформаційний обмін), між органами виконавчої влади одночасно у письмовій та електронній формах.

Іншим прикладом є Порядок взаємодії суб'єктів інформаційного обміну щодо надання та використання відомостей із Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців²³. Цим Порядком врегульовано процедуру та умови

обміну відомостями (повідомленнями) про здійснення дій із державної реєстрації та взяття на облік (зняття з обліку) юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Учасниками процесу обміну відомостями є:

- на центральному рівні — Держпідприємництво України, Держкомстат України, ДПА України, Пенсійний фонд України, Виконавча дирекція Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, виконавча дирекція Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Державний центр зайнятості — виконавча дирекція Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття;
- на регіональному рівні — державні реєстратори, Держпідприємництво України, регіональні та районні органи Державної податкової служби, районні (міжрайонні) та міські виконавчі дирекції відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України в районах та містах обласного значення, робочі органи виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, головні управління Пенсійного фонду України у регіонах.

Навіть перелік учасників процесу обмі-

22 Постанова Кабінету Міністрів України від 1.08.2006 р. №1066 «Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади щодо обміну інформацією, необхідною для обчислення і справляння плати за землю».

23 «Порядок взаємодії суб'єктів інформаційного обміну щодо надання та використання відомостей із Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», затверджений Наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Державної податкової адміністрації України, Державного комітету статистики України від 7.12.2005 р. №121/560/406.

**«ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ
ВПРОВАДЖЕННЯ Е-УРЯДУВАННЯ НА
МІСЦЕВОМУ РІВНІ ВБАЧАЄТЬСЯ В
НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
РОЗРОБКИ ТА ПРИЙНЯТТЯ ВІДПОВІДНИХ
ПРОГРАМ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ Е-УРЯДУВАННЯ
НА РІВНІ ОКРЕМИХ МІСТ.»**

ну відомостями свідчить про масштабність роботи зі створення регламентуючої документації, яку необхідно провести для ефективної реалізації зазначеного обміну відомостями.

Задля забезпечення можливості надавати послуги з використанням технологій е-урядування певні органи виконавчої влади створювали нормативне забезпечення цих процесів. Як зразок можна привести Державну митну службу України. Ще у 1996 році наказом Держмиткому було затверджено Положення про електронну інформацію в митній системі України²⁴. Основним завданням Положення було нормативне визначення класифікації митної електронної інформації за ступенем її конфіденційності, правил її підготування, використання, збереження та поширення, а також відповідальності осіб, які мають право доступу до неї під час оброблення та збереження в митній установі.

У 2004 році Державна митна служба України розпочала експеримент із використання електронної форми декларування.

24 Наказ Державного митного комітету України від 8.02.1996 р. №48 «Положення про електронну інформацію в митній системі України».

Для забезпечення проведення цього експерименту були затверджені Тимчасові правила митного контролю і митного оформлення товарів і транспортних засобів, що декларуються з поданням вантажної митної декларації в електронній формі²⁵. При цьому регламентовано застосування електронного цифрового підпису в електронних документах відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис» на договірних засадах.

Цими правилами встановлюються загальні вимоги щодо умов оформлення електронної вантажної митної декларації (ЕВМД), вимоги до комп'ютерної інформаційної системи, яка забезпечує оброблення ЕВМД, визначається процедура декларування товарів і транспортних засобів із використанням ЕВМД, а також зазначаються умови, при яких фізичні та юридичні особи можуть користуватись послугами Державної митної служби України з електронного декларування товарів і транспортних засобів.

На основі здобутих результатів у процесі проведення експерименту Державна митна служба України затвердила Концепцію створення, упровадження і розвитку системи електронного декларування товарів²⁶. Основна мета Концепції — прискорення товарообігу, скорочення часу на здійснення митного контролю, виключення суб'єктивних факторів при здійсненні митних процедур за рахунок упровадження інформаційних технологій із використанням електронного цифрового підпису. Згідно з Планом заходів Державної митної служби України, спрямованих на впровадження електронного декларування товарів²⁷, в

25 Наказ Державної митної служби України від 15.09.2004 р. №671 «Про проведення експерименту з використання електронної форми декларування».

26 Наказ Державної митної служби України від 18.10.2006 р. №907 «Про затвердження Концепції створення, упровадження і розвитку системи електронного декларування товарів».

27 Наказ Державної митної служби України від 1.12.2006

основному Концепція буде реалізована у 2007 році.

Одним із важливих інструментів покращення ситуації в економіці, залучення інвестицій є фондовий ринок, розвиток якого суттєво залежить від доступу до відповідної інформації необмеженої кількості осіб. Із метою надання можливості інвесторам та іншим зацікавленим особам самостійно оцінювати ефективність управління інвестиційними процесами в економіці, створення умов для добросовісної конкуренції між емітентами цінних паперів Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України затвердила Концепцію розкриття інформації на фондовому ринку України²⁸.

Відповідно до цієї Концепції система розкриття інформації на фондовому ринку України повинна використовувати найбільш поширений засіб масової інформації — мережу Інтернет. Крім того, пропонується впровадження цифрового електронного підпису та подання учасниками ринку цінних паперів регулярної інформації до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку в електронному вигляді.

Реалізація положень Концепції відбувається відповідно до Положення про порядок оприлюднення інформації на фондовому ринку України²⁹.

Створення сайтів

Відповідно до Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність

р. №1075 «Про затвердження Плану заходів Державної митної служби України, спрямованих на впровадження електронного декларування товарів».

28 Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України від 13.07.2006 р. №570 «Щодо Концепції розкриття інформації на фондовому ринку України».

29 Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України від 25.07.2006 р. №587 «Про затвердження Змін до Положення про порядок оприлюднення інформації на фондовому ринку України».

органів виконавчої влади, затвердженого урядом, визначено, що наявність сайту є першою та необхідною умовою впровадження технологій е-урядування, тому органи державної влади спеціально регулюють питання їх створення та функціонування. Наказами регулюються питання оперативної підготовки відповідних інформаційних матеріалів, яка має загальнодержавне, регіональне або галузеве значення, а також матеріалів про суттєві події у сфері діяльності та подання їх в електронному вигляді для оприлюднення на сайтах.

Як приклади можна навести накази Міністерства аграрної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України тощо³⁰. Крім того, як зразок можна навести положення наказу Міністерства фінансів України «Про організацію роботи з інформаційного наповнення і функціонування офіційного сайту Міністерства фінансів України»³¹. Цим наказом встановлено Перелік інформаційних матеріалів для оприлюднення на офіційному сайті Міністерства фінансів України. До переліку віднесено різноманітну інформацію, яка має суспільний інтерес.

Щодо інформаційного наповнення сайтів ОДВ окрему увагу у сфері організації електронного документообігу та звітності

30 Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.03.2006 р. №178 «Про Координаційну раду з питань інформатизації системи охорони здоров'я МОЗ України»; Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження розділів веб-сайту Мінагрополітики та регламенту розміщення інформації» від 5.12.2006 р. №732; Наказ Міністерства економіки від 20.12.2005 р. №521 «Про оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність Міністерства»; Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 6.09.2002 р. №267 «Про організацію розміщення на зовнішній WEB-сторінці Міністерства в мережі Internet інформації про подання господарським судам пропозицій щодо кандидатур арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів)».

31 Наказ Міністерства фінансів України від 24 серпня 2004 року №536 «Про організацію роботи з інформаційного наповнення і функціонування офіційного веб-сайту Міністерства фінансів України».

Кабінет Міністрів України вирішив доручити ЦОВЗ³², доручивши розмістити у місячний строк на сайтах електронні форми звітних документів, що подаються суб'єктами господарювання, забезпечувати їх оновлення, а також проводити щоквартальний моніторинг виконання зазначеного доручення й звітувати перед урядом Держкомтелерадіо. При цьому порядок подання електронної звітності затверджуватиме Держкомінформатизації, а програму навчання посадових осіб ЦОВЗ щодо організації електронного документообігу — спільно Держкомінформатизації та Головдержслужба. Крім того, передбачена необхідність розроблення проекту концепції Закону «Про інформаційну систему «Електронний Уряд».

Аналіз стану законодавства, що регулює суспільні відносини застосування технологій е-урядування свідчить про його фрагментарність і неповноту, наявність дублювання і суперечності нормативно-правових актів у цій сфері.

Е-урядування не є механічним поєднанням інформаційно-комунікаційних технологій із публічним адмініструванням. Тому потрібно здійснити відповідну адаптацію нормативної бази, що регламентує діловодство в державних установах, до рис, зумовлених використанням комп'ютерних технологій. Потребує свого вирішення питання визначення правового статусу електронних інформаційних ресурсів, які розміщуються в комп'ютерних мережах органами влади як для міжвідомчого, так і для загальнодоступного використання.

Значний обсяг роботи лежить у площині правової регламентації надання публічних онлайн-послуг усіх видів фізичним та юридичним особам. Необхідно чітко законодавчо визначити загальні умови надання таких послуг, а також особливості для

Спілкування учасників під час форуму

окремих видів, крім того, регламентувати порядок звернень і стандартизувати цей процес. Особливу увагу треба приділити забезпеченню законодавчих гарантій надання таких послуг. Зазначені стандарти та регламенти повинні слугувати засобом для вирішення конфліктів між уявленням органів влади та громадян і підприємців щодо належного обсягу та якості конкретних видів публічних послуг, можливостей влади забезпечити їх фінансування та представлення.

Важливе місце в забезпеченні сучасного етапу адміністративної реформи, реалізації завдань подальшого наближення України до європейських стандартів та практики публічного адміністрування займає вирішення всього комплексу правових проблем розвитку е-урядування.

32 Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації електронного документообігу та звітності» від 09.09.2009 р. №1087-р.

4. Е-УРЯДУВАННЯ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Сьогодні в Україні повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування розмиті, розбалансована система органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, їх відомча підпорядкованість, недосконалість координування взаємодії, а механізм підпорядкування та звітності недостатньо ефективний та прозорий.

Майже весь документообіг у більшості органів місцевого самоврядування між структурними підрозділами, установами, підприємствами, організаціями, громадянами ведеться в паперовому вигляді, дублюються архівні дані. Пошук документів затратний щодо робочого часу. У процесі надання адміністративних послуг більшість документів (довідок) переносяться між установами, організаціями вручну, здебільшого самими замовниками, що сповільнює процес документообігу. В деяких органах міс-

цевого самоврядування комп'ютери навіть не об'єднані в локальну мережу — відкрите питання проектування та створення інформаційно-комунікаційної системи. Роботи з автоматизації діловодства ведуться окремими ОМС не скоординовано, при обмеженому фінансуванні. Питанням автоматизації в більшості випадків приділяється неналежна увага зі сторони вищого керівництва.

На сьогодні стан упровадження елементів е-урядування та е-документообігу взагалі можна схарактеризувати як незадовільний.

Проблеми впровадження електронного урядування в органах місцевого самоврядування:

- відсутність єдиних адаптованих до міжнародних стандартів та регламентів функціонування системи електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису, а також ведення державних інформаційних ресурсів;
- відсутність стратегічних документів (концепції, стратегії та програми розвитку інформаційного суспільства й електронного урядування, базових законів про електронну комерцію, про електронну інформаційну систему «Електронний Уряд», адміністративні послуги);
- відсутність інтегрованої системи інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування;
- обмежений або відсутній доступ юридичним та фізичним особам до держав-

Валентина Полтавець, заступниця міського голови м. Українка, модерувала секційне засідання «Система е-документообігу в органах місцевого самоврядування як засіб спрощення бюрократичної системи»

них інформаційних ресурсів;

- недосконалість діючих урядового порталу, сайтів органів державної влади, що не забезпечують інтерактивний режим функціонування та надання адміністративних послуг у режимі «єдиного вікна»;
- недостатні якість та кількість послуг, що надаються із застосуванням електронних засобів;
- недостатній рівень підготовки державних службовців та громадян;
- системи електронного документообігу органів державної влади та органів місцевого самоврядування мають вкрай обмежену функціональність;
- відсутність системи індикаторів (параметрів) оцінювання е-урядування;
- проблеми національної системи електронного цифрового підпису;
- посилення недобросовісної конкуренції, спроб монополізації ринку ЕЦП та ЕДО;
- відсутність необхідних ресурсів та неефективне їх використання;
- відсутність точної та достовірної інформації про стан, тенденції розвитку е-урядування та відповідних прогнозів;
- перманентні кадрові та структурні зміни в органах влади;
- відсутність необхідної підтримки з боку вищого керівництва держави.

Один із шляхів оптимізації процесу впровадження е-урядування на місцевому рівні вбачається в нормативно-правовому забезпеченні розробки та прийняття відповідних програм щодо реалізації е-урядування на рівні окремих міст. Тому на основі чинного

законодавства³³ потрібно розробити ряд місцевих нормативно-правових актів щодо впровадження та виконання таких програм (необхідні відповідні рішення міських рад щодо затвердження програми інформатизації міста, розробки проектних рекомендацій про прискорення впровадження технологій електронного урядування та системи управління якістю адміністративних послуг в органах місцевого самоврядування тощо). Ці програми мають стати документами, які б показували шлях обраного для міста підходу до вирішення проблем демократизації управлінського процесу через засоби інформатизації і були призначені для конкретизації та реалізації положень чинного законодавства.

Основною проблемою більшості органів місцевого самоврядування залишається відомча роз'єднаність і відсутність відповідних нормативних актів, що перешкоджає вільному обміну інформацією між ними.

Олег Чегринцев, начальник департаменту інформатизації Комунального підприємства «Міський інформаційний центр» Харківської міської ради представив особливості організації роботи департаменту діловодства Харківської міської ради зі зверненнями громадян (на базі електронного документообігу)

Учасники та учасниці мали можливість обмінятися досвідом та контактами

Одна й та сама інформація в різних системах дублюється і спотворюється, стає недоступною для керування місцевим господарством. Крім того, для переходу на більш сучасні операційні системи необхідна заміна частини парку комп'ютерів.

Джерелом постійної актуальної інформації про діяльність міських рад, їх виконавчих комітетів і міських голів виступають відповідні офіційні сайти, на яких подаються основні міські новини, анонсуються події, викладаються найбільш важливі документи і організовано їх обговорення. Однак не всі органи місцевого самоврядування доступні населенню й організаціям у мережі Інтернет. Практично відсутні сайти більшості відділів і управлінь виконкомів міських рад, комунальних підприємств та органів самоорганізації населення. Жителі не мають повної можливості довідатися про тарифи, порядок сплати за комунальні послуги і стан своїх особових рахунків, відсутня інформація про об'єкти приватизації, забудови і реконструкції.

Основу інформаційного забезпечення

взаємодії органів місцевого самоврядування та територіальної громади мають скласти такі електронні сторінки підрозділів органів самоврядування в місті:

- веб-сторінки міської ради, міського голови, виконавчого комітету міської ради, адміністрацій районів міста, департаментів, управлінь, відділів та інших виконавчих органів міської ради;
- веб-сторінки органів самоорганізації населення (асоціацій ОЧН), експертно-громадських рад виконавчих комітетів міських рад.

Необхідно запровадити елементи інтерактивності, що відбуватиметься через можливість ставити запитання й отримувати відповіді електронною поштою, отримувати зразки та форми бланків, заяв, а також через постійне оновлення новин про діяльність органів влади. Веб-сторінки виконавчих органів міської ради мають ставати інструментами для двостороннього спілкування, що дозволяє особам повідомляти нову інформацію про себе.

Забезпечення реальної інтерактивності — можливість здійснювати деякі операції в онлайн-режимі (сплата штрафів, замовлення паспортів, продовження дії ліцензій і патентів, оплата послуг та ін.). Така форма електронного врядування полягає не тільки в інформуванні населення, але й у його адміністративному обслуговуванні, передбачає створення спеціальних веб-сторінок для підтримки цих послуг. Інтерактивні центри можуть бути розміщені в закладах централізованої бібліотечної системи міста, у приміщенні Єдиного дозвільного центру та ресурсного центру органів самоорганізації населення, як у таких, що є публічними осе-

редками, до яких населення має необмежений доступ. Але найважливіший етап — створення об'єднаних порталів підрозділів виконавчих органів міських рад, через які можна здійснювати будь-які види трансакцій, для чого раніше необхідно було звертатися безпосередньо в органи влади. Через такі портали стане можливою реєстрація підприємств, оформлення фінансових документів, легалізація документів тощо. Відкривається можливість для створення шляхом об'єднання регіональних порталів, які поєднують у собі як увесь спектр адміністративних послуг, так і послуги недержавного сектора — підключаються системи електронної комерції, інтернет-банкінгу тощо. Завдяки цьому можна буде створити електронну систему публічної адміністрації на основі єдиних стандартів, а також об'єднаний портал системи органів місцевого самоврядування, як єдину точку доступу до всіх послуг. Така точка буде і для громадян, і для бізнесу, який інтегруватиме весь комплекс адміністративних послуг і забезпечуватиме доступ до них, виходячи з потреб і функціональних аспектів, а не з існуючої структури виконавчих органів міської ради. Просте ім'я для входу в систему і пароль дозволять користувачу спілкуватися з будь-яким виконавчим органом міської ради.

«НЕОБХІДНО ЗАПРОВАДИТИ ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕРАКТИВНОСТІ, ЩО ВІДБУВАТИМЕТЬСЯ ЧЕРЕЗ МОЖЛИВІСТЬ СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ Й ОТРИМУВАТИ ВІДПОВІДІ ЕЛЕКТРОННОЮ ПОШТОЮ, ОТРИМУВАТИ ЗРАЗКИ ТА ФОРМИ БЛАНКІВ, ЗАЯВ, А ТАКОЖ ЧЕРЕЗ ПОСТІЙНЕ ОНОВЛЕННЯ НОВИН ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВЛАДИ. ВЕБ-СТОРІНКИ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЬКОЇ РАДИ МАЮТЬ СТАВАТИ ІНСТРУМЕНТАМИ ДЛЯ ДВОСТОРОННЬОГО СПІЛКУВАННЯ, ЩО ДОЗВОЛЯЄ ОСОБАМ ПОВІДОМЛЯТИ НОВУ ІНФОРМАЦІЮ ПРО СЕБЕ.»

Основною проблемою залишається створення фінансових умов для реалізації завдань відповідних програм, що насамперед повинно зумовлювати питання щодо інвестиційної політики в сфері електронного врядування. Наприклад, передбачати використання коштів міського бюджету, що йдуть окремим рядком для фінансування таких програм, коштів комерційних структур, що залучаються на вигідних для них умовах (пільгові умови доступу до інформації, пільгові економічні умови), коштів вітчизняних і міжнародних донорських організацій;

Загальними принципами політики органів місцевого самоврядування в галузі електронного врядування та електронної демократії мають бути:

- системна організація інформаційно-технологічного середовища (інформаційно-технологічне середовище повинно забезпечити всі процеси збору, зберігання, обробки, захисту і подання вірогідної, повної і вчасної інформації, а також сумісність програмно-технічних засобів);
- інтеграція і систематизація інформаційних ресурсів (інтеграція і систематизація інформаційних ресурсів міста повинні забезпечити адекватні об'єкту управління зміст і форми надання інформації, а також вимоги інтеграції кадастрів різноманітних рівнів (район-місто) для спільного користування);
- керівництво та координація процесів інформатизації (керівництво розробкою та впровадженням процесів інформатизації повинно виконуватися з єдиного центру, що забезпечує формування необхідних програм та проектів інформатизації міста, координує розробку, забезпечує концентрацію фінансових ресурсів та їхнє ефективне використання. Потрібно

забезпечити інформаційно-аналітичну підтримку поточної діяльності органів місцевого самоврядування; оперативну оцінку економічної, соціальної і політичної ситуації; контроль за виконанням законів, інших нормативних актів, постанов, указів і розпоряджень, спрямованих насамперед на розвиток економіки і соціальний захист населення; прогнозування й оцінку наслідків прийнятих рішень та ін.).

Виходячи з того, що ресурси міського бюджету обмежені, насамперед необхідно автоматизувати управління тими галузями міського господарства (підприємництво, земельні ресурси, комунальне майно і нерухомість, транспорт, енергетика), де впровадження комп'ютерних технологій контролю й управління дасть економічний ефект і суттєвий приріст дохідної частини міського бюджету.

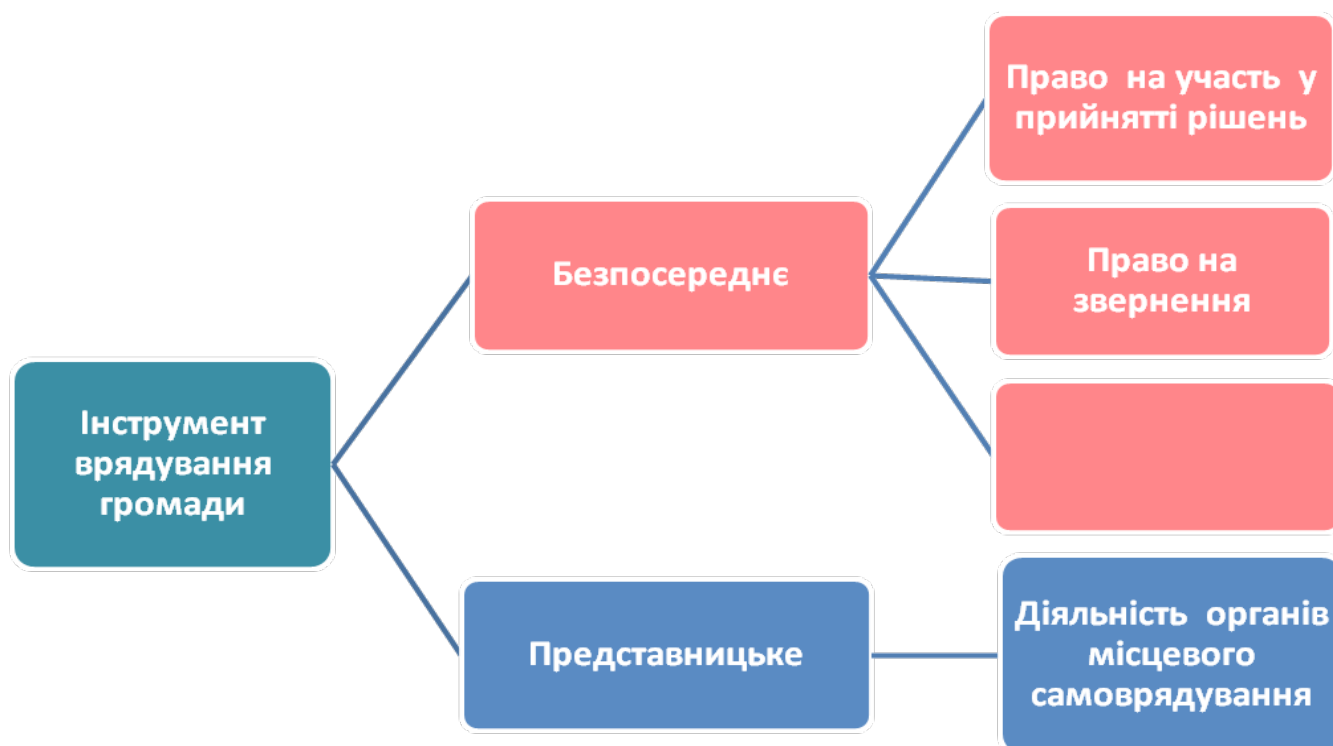
5. ПІДТРИМКА ПРОЕКТОМ ПРООН/МПВСР ОПТИМІЗАЦІЇ САМОВРЯДУВАННЯ ГРОМАД ЧЕРЕЗ СТВОРЕННЯ ОФІЦІЙНИХ САЙТІВ МІСЬКИХ РАД

Глобальна мережа Інтернет на сьогодні є найсучаснішим засобом інформування населення з-поміж усіх відомих. Більшість органів державної влади через власні веб-сторінки вже представлені у Всесвітній павутині, прагнучи інформаційної відкритості або ж імітуючи її. Місцеве самоврядування з певною обережністю використовує цей інформаційний інструмент, в більшості випадків аргументуючи це тим, що, по-перше, національне законодавство донині не визначило єдиних стандартів інформування громадськості в мережі Інтернет про діяльність органів місцевого самоврядування. По-друге, те ж законодавство лише в певних випадках безпосередньо зобов'язує місцеві органи влади оприлюднювати в мережі Інтернет власні нормативно-правові акти, пов'язані з їхньою діяльністю. По-третє, обсяг та спосіб інформації, що підлягають

оприлюдненню, визначаються органами місцевої влади на власний розсуд. Перелічені фактори певною мірою сприяли процесу формування проблеми неналежного інформування громадськості про діяльність представницьких органів на місцях.

В 2005 році Проект ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку», прагнучи підтримати ініціативу значної частини місцевих громад до створення відкритого інформаційного середовища та започаткуванню реальних форм електронного врядування, впровадив практику підтримки ініціатив органів місцевого самоврядування — партнерів Програми із створенню власних електронних ресурсів.

Приступаючи до реалізації цієї місії, ПРООН/МПВСР відштовхувалась від концептуальних переконань щодо того, що сайт місцевої територіальної громади це насамперед візитка громади, її історії, досягнень, соціальної структури. А найголовніше — це потужний практичний інструмент реалізації конституційно закріплених безпосереднього та представницького вряду-

вання громади, що дозволяє ствердженню засад демократії в серці українського соціуму — територіальній громаді. Адже такий інструмент здатен поєднати в одне ціле і право громади на участь у прийнятті управлінських рішень, і право на звернення до органів влади, і право на доступ до публічної інформації, а також право обраних цією громадою посадових осіб здійснювати делеговані нею представницькі повноваження. А відображення на сайті способів реалізації названих прав їх носіями потенційно здатне зробити ці відносини прозорими, доступними, відкритими, що в свою чергу сприяє просуванню України до демократизації всіх сфер суспільного життя. Й нарешті варто зауважити, що сайт є універсальним засобом комунікації місцевої громади як з обраними представницькими органами, так і з навколишнім світом.

Розробка офіційних веб-сторінок сприяє встановленню прозорої системи управління. Також вона сприяє розвитку демократії на місцевому рівні, вдосконаленню співпраці мешканців із місцевою владою, впровадженню широкої суспільної дискусії на тему демократичного громадянського суспільства, а також територіального самоврядування.

Ця співпраця базувалася на принципах розподілу відповідальності та співфінансування. ПРООН/МПВСР підтримала створення офіційних веб-сторінок та їх розміщення в мережі Інтернет. Представники міст розробили структуру веб-сторінок, підготували інформацію для розміщення та призначили працівників, відповідальних за адміністрування веб-сторінок для забезпечення координації між відділами, оновлення інформації та наповнення сайту. Програма підтримала створення веб-сторінок та тренінги для службовців органів місцевого самоврядування і представників міст. Для поширення досвіду в цій роботі було розроблено та надруковано посібник з адміні-

стрування веб-сторінок.

Першим сайтом, створеним відповідно до описаних концептуальних засад, став електронний ресурс Житомирської міської ради, який почав працювати в березні 2004 року. З того часу «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» ПРООН в Україні надала підтримку у створенні веб-сторінок місцевих рад ще в 17 територіальних громадах України:

- Бахчисарай (АР Крим)
- Галич (Івано-Франківська обл.)
- Джанкой (АР Крим)
- Житомир
- Зуя (АР Крим)
- Кагарлик (Київська обл.)
- Калинівка (Вінницька обл.)
- Кіровське (Донецька обл.)
- Красногвардійське (АР Крим)
- Могилів-Подільський (Вінницька обл.)
- Нижньогірський (АР Крим)
- Новоград-Волинський (Житомирська обл.)
- Первомайське (АР Крим)
- Рубіжне (Луганська обл.)
- Саки (АР Крим)
- Тульчин (Вінницька обл.)
- Українка (Київська обл.)
- Щолкіне (АР Крим)

Окрім створення власне веб-сторінок, цей процес характеризується і рядом технічних досягнень:

Першим сайтом, створеним відповідно до описаних концептуальних засад, став електронний ресурс Житомирської міської ради, який почав працювати в березні 2004 року

- Створено оригінальну систему адміністрування сайту. Вона є унікальною, авторською, не має аналогів у Мережі. Крім того, працювати з нею може фахівець, який не володіє спеціальними технічними навичками.
- Система адміністрування сайтами дозволяє застосувати кілька моделей модерування сайту. Подібний підхід децентралізує процедуру на-

повнення сторінок сайту в місцевих радах великих міст або ж сконцентровує її в руках одного адміністратора в нечисельних громадах.

- Сайти мають розгорнуту статистику по всіх розділах, доступну адміністраторові сайту. Ця інформація дає змогу місцевій раді здійснювати моніторинг інтерактивної функції сайту для того, щоб тримати руку на пульсі

у взаємодії з громадою.

- Сайти мають контекстну пошукову систему по розміщеній інформації, що робить роботу на веб-сторінках зручною, мобільною та динамічною для користувачів.
- Система адміністрування дозволяє використовувати різні форми взаємодії з громадою. Саме вони дають змогу жителям міст та селищ безпосередню брати участь у прийнятті рішень органами місцевого самоврядування.
- Інформація, що розміщується на сайті, надійно захищена від стороннього втручання.

Варто також зазначити, що параметри сайтів повністю відповідають вимогам, які ставлять до офіційних веб-сторінок місцевих органів влади з боку національних рейтингових інституцій.

У той же час практика підтримки сайтів, моніторинг їх використання місцевими громадами, які є партнерами ПРООН/МПВСР, виявила й ряд слабких місць у процесі використання цих важливих демократичних інструментів електронного врядування окремими міськими та селищними радами:

- існує недооцінка такого інформаційного ресурсу, як сайт;
- сайти не систематично наповнюються інформацією;
- спостерігається брак методики модерування такого інформаційного ресурсу;
- не використовуються повною мірою електронні інструменти взаємодії між владою і громадою;
- можливості сайтів використовуються односторонньо;

- ради недооцінюють інтерактивних можливостей інтернет-сторінок;
- в окремих випадках існує проблема правонаступництва адміністрування сайту;
- відчувається брак спеціалістів, недооціювання на місцях потреби у таких фахівцях;
- на сайтах відсутня інформація про заходи МПВСР у громадах.

Зазначені проблеми аж ніяк не применшують роль офіційних веб-сторінок, а лише вказують напрямки подальшої роботи місцевих рад в напрямку впровадження інструментів електронного врядування в Україні, практичної реалізації нормативної аксіом, сформульованої в Постанові Кабінету Міністрів «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» №3/2002 від 4.01.2002 р.: «Наявність сайту є першою та необхідною умовою впровадження технологій е-урядування в Україні...»

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ФОРУМУ «ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ — ЕФЕКТИВНА ВЛАДА ДЛЯ МЕШКАНЦІВ»

Для успішного та якнайшвидшого впровадження в управлінську діяльність ефективних інформаційно-комунікаційних інновацій необхідна державна політика, спрямована на забезпечення формування умов виробництва, збереження, поширення і комплексного використання всіх видів державних інформаційних ресурсів, вільного доступу до них громадян та організацій усіх форм власності, на підвищення ефективності діяльності органів державної влади, управління та місцевого самоврядування. Державна політика має враховувати: інтереси фізичних і юридичних осіб, потреби територіальної громади, органів місцевого самоврядування та державної влади; можливості міжнародного співробітництва у сфері інформаційних технологій; реальні можливості вітчизняної інформаційної індустрії в умовах ринкової економіки; забезпечення сумісності, взаємодії та інтеграції інформаційних ресурсів на базі сучасних інформаційних технологій, міжнародних стандартів, уніфікованих систем класифікації та кодування інформації, незалежно від їхньої галузевої ознаки і форм власності; забезпечення комплексного захисту інформаційних ресурсів з використанням сучасних засобів і методів захисту інформації від несанкціонованого доступу, пошкодження, спотворення, руйнування та блокування.

Процес упровадження інформаційно-комунікаційних інновацій у публічне управління потребує наукових підходів для вироблення концептуальних положень, побудови базових теоретичних моделей і програмних механізмів з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема Рекомендацій Ради Європи з питань е-урядування, а також прогнозування результатів і наслідків

у процесі їх упровадження та експлуатації, що сприятиме ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у відносинах між органами публічної адміністрації, громадянами та бізнес-структурами, між самими органами влади, а також сприятиме демократизації публічної адміністрації та вдосконаленню надання адміністративних послуг.

У зв'язку з цим учасники Форуму звертаються з такими рекомендаціями:

1. До Верховної Ради, Кабінету Міністрів та інших органів державної влади України:

- Прийняти адміністративно-процедурний кодекс і закон про доступ до публічної інформації, передбачивши в них процедури надання/отримання інформації та послуг за посередництвом інформаційних технологій.
- Всебічно сприяти розвитку місцевого електронного самоврядування шляхом прийняття відповідних законодавчих актів і внесенням змін у чинні.
- Розробити національну систему індикаторів розвитку інформаційного суспільства та комплексу методичних документів і практичних рекомендацій щодо моніторингу стану розвитку інформаційного суспільства на базі сформованої системи індикаторів.
- Створити та ввести в експлуатацію державну інформаційну систему реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування на основі інформаційно-комунікаційних технологій.
- Делегувати органам місцевого само-

врядування функцію наповнення баз даних (реєстрів), залишивши за державними органами функцію контролю.

- Переглянути всі нормативні акти (насамперед постанови і розпорядження уряду, міністерські накази, технічні регламенти тощо), які регулюють правила взаємодії різних органів державної влади та місцевого самоврядування і документообіг між ними, щодо необхідності застосування електронного документообігу.
- Забезпечити розвиток правового регулювання порядку і процедури збору, зберігання та надання відомостей, що містяться в державних інформаційних системах, обміну інформацією в електронній формі між державними органами, органами місцевого самоврядування, організаціями та громадянами, а також контроль за використанням інформаційних систем.
- Внести зміни в Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» та інші нормативно-правові акти, що регламентують порядок застосування інформаційних технологій для ведення, використання та архівного зберігання різних реєстрів і кадастрів, класифікаторів і номенклатури.
- Покращити законодавче регулювання питань ліцензування та сертифікації продукції та послуг у сфері застосування інформаційно-комунікаційних технологій з метою здешевлення та прискорення процедури.
- Внести зміни до Закону України «Про звернення громадян» щодо можливості звернень в електронній формі.

2. До органів місцевого самоврядування:

Органам місцевого самоврядування необхідно виявляти ініціативу у впровадженні елементів е-урядування. Насамперед впроваджувати системи е-документообігу для автоматизації діловодства, підготовки та узгодження проектів рішень, створювати центри надання адміністративних послуг тощо. Основною проблемою більшості органів місцевого самоврядування залишається відомча роз'єднаність адміністративних послуг, що перешкоджає вільному обміну інформацією між ними. Одна й та сама інформація в різних системах дублюється і спотворюється, стає недоступною для керування місцевим господарством. Крім того, для переходу на більш сучасні операційні системи необхідне оновлення парку комп'ютерів. Тому першочерговими завданнями органів місцевого самоврядування є:

- розробка програм упровадження е-урядування, які мають у короткій формі розкривати обраний для міста підхід до вдосконалення управлінського процесу завдяки засобам інформатизації;
- збільшити обсяги фінансування розвитку е-урядування в місцевому самоврядуванні;
- запровадження електронного документообігу, в тому числі з застосуванням електронно-цифрового підпису;
- забезпечення підготовки та перепідготовки спеціалістів для потреб органів місцевого самоврядування в частині супроводу систем електронного врядування;
- застосування стандартів ISO 9001 для реформування процедур роботи структурних підрозділів органів місцевого самоврядування з метою впровадження інформаційних тех-

нологій в управлінську діяльність;

- розробка та впровадження спеціального програмного забезпечення для автоматизації роботи підрозділів: центрів надання адміністративних послуг, електронного міста, електронної карти міста, контакт-центру тощо.
- постійне вдосконалення сайтів органів місцевого самоврядування, розширення їхнього наповнення, забезпечення зворотного зв'язку для покращення системи управління, надання онлайн-послуг;
- розширення доступу до Інтернету, підвищення його швидкості у віддалених населених пунктах;
- закріплення в статутах громад завдань щодо побудови електронної демократії.

з боку органів державної влади та донорських організацій.

3. До Асоціації міст України (спільно з Національним центром сприяння е-урядуванню):

- Приділити пріоритетну увагу координації робіт щодо розробки технологічних рішень для е-урядування.
- Сприяти організації навчання персоналу органів місцевого самоврядування щодо запровадження е-урядування та обміну досвідом між ними.
- Проводити регулярний моніторинг якості сайтів органів місцевого самоврядування, щороку відзначати найкращі новації в цій сфері.
- Розробити пілотний проект із впровадження інструментів е-урядування для вироблення та апробації стандартів у цій галузі; дослідити можливості підтримки його впровадження

ДОДАТОК 1.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА У СФЕРІ ЗА- ПРОВАДЖЕННЯ Е-УРЯДУВАННЯ

Міжнародні документи

1. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22.07.2000 р.
2. Декларація ООН принципів «Побудова інформаційного суспільства — глобальне завдання у новому тисячолітті» від 12.12.2003 р.

Закони України

1. «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 р. №1977-XII.
2. «Про інформацію» від 2.10.1992 р. №2657-XII.
3. «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. №3322-XII.
4. «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23.09.1997 р. №539/97-ВР.
5. «Про Національну програму інформатизації» від 17.07.1998 р. №27.
6. «Про Національну систему конфіденційного зв'язку» від 10.01.2002 р. №2919-III.
7. «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» від 17.01.2002 р. №2953-III.
8. «Про інноваційну діяльність» від 4.07.2002 р. №40-IV.
9. «Про електронні документи і

електронний документообіг» від 22.05.2003 р. (набрав чинності 1.01.2004 р.).

10. «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 р. №852-IV.
11. «Про телекомунікації» від 18.11.2003 р. №1280-IV.
12. «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 31.05.2005 р. №2594-IV.
13. «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо права на інформацію» від 22.12.2005 р. №3261-IV.
14. «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 р. №3475-IV.
15. «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9.01.2007 р. №537-V.

Укази Президента України

1. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 1997 року «Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин» від 21.07.1997 р. №663/97.
2. «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31.07.2000 р. №928/2000.
3. «Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу» від 14.09.2000 р. №1072/2000.

4. «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України» від 6.12.2001 р. №1193/2001 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року
5. «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади» від 1.08.02 р. №683/2002; «Про державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки» від 13.12.2003 р. №1433/2003.
6. «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 31.07.2004 р. №854/2004.
7. «Питання організації виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21.08.2004 р. №965/2004; «Про вдосконалення державного управління в інформаційній сфері» від 26.09.2005 р. №1338/2005.
8. «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» від 20.10.2005 р. №1497/2005.
9. «Про Єдину комп'ютерну інформаційну систему правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю» від 31.01.2006 р. №80/2006.
10. «Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України» від 20.02.2006 р. №142/2006.
11. «Про Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції України»

від 28.02.2006 р. №157/2006.

12. «Про Національну комісію з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі» від 6.06.2006 р. №493/2006; «Про Концепцію формування системи безоплатної правової допомоги в Україні» від 9.06.2006 р. №509/2006.
13. «Про Національну концепцію співпраці із закордонними українцями» від 13.10.2006 р. №875/2006.
14. «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» від 7.02.2008 р. №109/2008.
15. «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку наукової сфери» від 16.05.2008 р. №444/2008.

Розпорядження Президента України

«Про додаткові заходи щодо поліпшення інформаційної діяльності» від 5.10.1998 р. №514/98-рп.

Постанови Верховної Ради України

1. Постанова Верховної Ради України від 4.02.1998 р. №77/98-ВР «Про Консультативну раду з питань інформатизації при Верховній Раді України».
2. Постанова Верховної Ради України від 2.06.1999 р. №705-XIV «Про підсумки парламентських слухань «Інформаційна політика України: стан і перспективи».
3. Постанова Верховної Ради України від 12.10.1999 р. №1153-XIV «Про Постанову Кабінету Міністрів України від 21 квітня 1999 року №650 «Про створення Національної системи мобільного конфіденційного радіозв'язку».

4. Розпорядження Голови Верховної Ради від 24.05.2001 р. №462 «Про затвердження Положення про Веб-сайт Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет».
5. Постанова Верховної Ради України від 4.11.2005 р. №3075-IV «Про затвердження Завдань Національної програми інформатизації на 2006-2008 роки».
6. Постанова Верховної Ради України від 1.12.2005 р. №3175-IV «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні».

Акти Кабінету Міністрів України

1. Постанова «Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації» від 31.08.1998 р. №1352.
2. Постанова «Про перелік платних послуг, які можуть надаватися установами і організаціями телебачення і радіомовлення, заснованими на державній формі власності» від 4.06.1999 р. №969.
3. Постанова «Про затвердження Положення про порядок передачі резидентам окремих завдань (проектів) Національної програми інформатизації у сфері національної безпеки та оборони держави» від 26.07.1999 р. №1354.
4. Постанова «Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації» від 12.04.2000 р. №644.
5. Постанова «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 4.01.2002 р. №3.
6. Постанова «Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу» від 26.05.2004 р. №680.
7. Постанова «Про деякі питання захисту інформації, охорона якої забезпечується державою» від 13.03.2002 р. №281.
8. Постанова «Про затвердження Порядку проведення експертизи Національної програми інформатизації та окремих її завдань (проектів)» від 25.07.2002 р. №1048; Постанова «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади» від 29.08.2002 р. №1302.
9. Постанова «Про створення національного фонду нормативних документів» від 18.09.2002 р. №1395; Постанова «Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних та телекомунікаційних системах» від 16.11.2002 р. №1772.
10. Постанова «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» від 24.02.2003 р. №208.
11. Постанова «Про затвердження Державної програми інформатизації та комп'ютеризації професійно-технічних навчальних закладів на 2004-2007 роки» від 20.08.2003 р. №1300.
12. Постанова «Про затвердження Порядку використання комп'ютерних програм в органах виконавчої влади» від 10.09.2003 р. №1433.
13. Постанова «Про Єдину державну

- інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» від 10.12.2003 р. №1896.
14. Постанова «Про затвердження Порядку легалізації комп'ютерних програм в органах виконавчої влади» від 4.03.2004 р. №253
15. Постанова «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів» від 17.03.2004 р. №326
16. Постанова «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності» від 28.10.2004 р. №1452;
17. Постанова «Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу» від 26.05.2004 р. №680
18. Постанова «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 15.10.2004 р. №1365
19. Постанова «Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади» від 28.10.2004 р. №1453
20. Постанова «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності» від 28.10.2004 р. №1452
21. Постанова «Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади» від 28.10.2004 р. №1453;
22. Постанова «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки» від 7.12.2005 р. №1153
23. Постанова «Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг» від 9.08.2005 р. №720
24. Постанова «Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління» від 3.08.2005 р. №688
25. Розпорядження «Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади» від 15.02.2006 р. №90-р.
26. Постанова «Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади щодо обміну інформацією, необхідною для обчислення і справляння плати за землю» від 1.08.2006 р. №1066.
27. Постанова «Питання створення комп'ютеризованої системи «Картка обліку соціальних пільг» від 9.06.2006 р. №814.
28. Постанова «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень» від 25.05.2006 р. №740.
29. Постанова «Про затвердження

Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» від 29.03.2006 р. №373.

30. Постанова «Про створення Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування» від 15.03.2006 р. №327.
31. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку та супроводження Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій» від 24.02.2007 р. №292.
32. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання Комплексної програми розвитку системи зв'язку, оповіщення та інформатизації Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи» від 24 лютого 2007 р. №293.
33. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки розвитку інфраструктури наукової діяльності у сфері зв'язку та інформатизації» від 1.03.2007 р. №353.
34. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання заходів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції в інформаційній сфері» від 7.30.2007 р. №409;
35. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для збирання, оброблення та розповсюдження офіційної інформаційної продукції» від 7.03.2007 р. №414;
36. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на комп'ютеризацію та інформатизацію загальноосвітніх навчальних закладів районів» від 21.03.2007 р. №512;
37. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для інформатизації загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів, комп'ютеризації професійно-технічних і вищих навчальних закладів та їх забезпечення сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін» від 21.03.2007 р. №528;
38. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для створення та функціонування Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування» від 21.03. 2007 р. №530.
39. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках» від 21.03.2007 р. №533.
40. Розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2007 році Державної програми ін-

формування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки» від 26.04.2007 р. №230-р.

41. Розпорядження «Про затвердження заходів щодо виконання у 2007 році Плану дій Україна — ЄС» від 26.04.2007 р. №238-р.

42. Розпорядження «Про схвалення Концепції Державної програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки» від 16.05.2007 р. №285-р.

43. Розпорядження «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008-2012 роки» від 6.06.2007 р. №381-р.

44. Постанова «Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для створення автоматизованої інформаційної системи перетину державного кордону і банку даних міжвідомчого користування» від 16.05.2007 р. №735.

45. Розпорядження «Про схвалення Концепції Державної програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2007-2010 роки» від 6.06.2007 р. №379-р.

46. Розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади» від 27.06.2007 р. №494-р.

47. Розпорядження «Про затвердження

плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 15.08.2007 р. №653-р.

48. Розпорядження «Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства» від 21.11.2007 р. №1035-р.

49. Постанова «Про порядок використання у 2008 році коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку та супроводження Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій» від 22.02.2008 р. №82.

50. Постанова «Про порядок використання у 2008 році коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки розвитку інфраструктури наукової діяльності у сфері зв'язку та інформатизації» від 27.02.2008 р. №106.

51. Постанова «Про порядок використання у 2008 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на комп'ютеризацію та інформатизацію загальноосвітніх навчальних закладів районів» від 26.03.2008 р. №246.

52. Постанова «Про порядок використання у 2008 році коштів, передбачених у державному бюджеті для інформатизації, комп'ютеризації і забезпечення навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін» від 26.03.2008 р. №239.

53. Постанова «Про утворення Державного комітету інформатизації України» від 26.03.2008 р. №272.

54. Постанова «Про затвердження Державної цільової програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки» від 7.05.2008 р. №439.
55. Постанова «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки» від 14.05.2008 р. №447.
56. Постанова «Про затвердження Державної цільової програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2008-2011 роки» від 28.05.2008 р. №502.
57. Постанова «Питання Центру сприяння інституційному розвитку державної служби» від 4.06.2008 р. №528.
58. Розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо реалізації у 2008 році Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства» від 28.05.2008 р. №784-р.
59. Розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2008 році загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 11.06.2008 р. №821-р.
60. Постанова «Про затвердження Класифікатора звернень громадян» від 24.09.2008 р. №858.
61. Постанова «Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору проектів і програм інформування громадськості з питань європейської інтеграції, розроблених громадськими організаціями» від

30.10.2008 р. №956.

62. Постанова «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 5.11.2008 р. №976.

63. Розпорядження «Про схвалення концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13.12.2010 р. №2250-р.

Акти центральних органів виконавчої влади

Державний комітет зв'язку та інформатизації

1. Наказ «Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» від 25.11.2002 р. №327/225.
2. Наказ «Про затвердження Методики визначення належності бюджетних програм до сфери інформатизації» від 6.06.2003 р. №97.
3. Наказ «Про затвердження Переліку і Порядку надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» від 15.08.2003 р. №149.
4. Порядок надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» від 15.08.2003 р. №149.
5. Наказ «Про внесення змін та доповнень до Переліку інформаційних та інших послуг електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» від 27.07.2004 р. №167.

6. Наказ «Про затвердження Технічних умов на систему електронного документообігу органу виконавчої влади» від 7.06.2005 р. №70.
7. Наказ «Про внесення змін до Технічних умов на систему електронного документообігу органу виконавчої влади, затверджених наказом Держзв'язку від 7.06.2005 №70» від 10.04.2006 р. №52.

Держпідприємництва, ДПА, Держкомстат

Наказ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів інформаційного обміну щодо надання та використання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 07.12.2005 р. №121/560/406.

ДПА України

1. Наказ «Про затвердження Порядку передачі інформації від установ банків до органів державної податкової служби електронними засобами» від 02.07.1998 р. №317.
2. Наказ «Про затвердження формату (стандарту) електронного документа звітності платників податків» від 23.01.2003 р. №616.
3. Наказ «Про впровадження електронних документів, електронного документообігу та електронного цифрового підпису в системі подання податкової звітності платниками податків» від 25.05.2004 р. №297.
4. Наказ «Про затвердження Тимчасового порядку надходження та комп'ютерного оброблення податкової звітності платників податків в електронному вигляді до органів ДПС України» від 26.11.2004 р. №672.
5. Наказ «Про затвердження формату

(стандарту) електронного документа звітності платників податків» від 3.05.2006 р. №242.

6. Наказ «Про подання електронної податкової звітності» від 10.04.2008 р. №233.

Держмитслужба України

1. Наказ «Про проведення експерименту з використання електронної форми декларування» від 15.09.2004 р. №671.
2. Наказ «Про затвердження Інструкції із заповнення та використання попереднього повідомлення в електронному вигляді» від 12.01.2005 р. №1220.
3. Наказ «Про затвердження специфікацій форматів електронних повідомлень» від 24.03.2006 р. №243.

Міністерство освіти та науки України

1. Наказ «Про затвердження Положення про порядок організації та проведення апробації електронних засобів навчального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів» від 2.06.2004 р. №433.
2. Наказ «Про проведення апробації електронних засобів навчального та загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів» від 22.10.2004 р. №813.
3. Наказ «Про підведення підсумків конкурсу на кращий електронний програмно-педагогічний засіб навчання для професійно-технічних навчальних закладів» від 19.02.2005 р. №24.
4. Наказ «Про проведення апробації електронних засобів навчального та загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів» від

20.03.2006 р. №213.

**Державна комісія з регулювання ринків
фінансових послуг України**

1. Розпорядження «Про затвердження структури файлів, формату та опису полів електронної форми звітних даних фінансових компаній та юридичних осіб-суб'єктів господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але мають визначену законами та нормативно-правовими актами Держфінпослуг можливість надавати окремі види фінансових послуг» від 15.11.2005 р. №4899.
2. Розпорядження «Про затвердження формату електронної форми інформації, яка подається адміністраторами недержавних пенсійних фондів до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України для оприлюднення» від 29.12.2005 р. №5228.
3. Розпорядження «Про затвердження структури файлів, формату та опису полів електронної форми даних, що подаються юридичними особами-суб'єктами господарювання до Держфінпослуг для внесення інформації до Державного реєстру фінансових установ» від 21.02.2006 р. №5409.

Акти інших міністерств та комітетів

1. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Концепції інформатизації органів державної статистики» від 27.10.2000 р. №340-а.
2. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про організацію розміщення на зовнішній WEB-сторінці Міністерства

в мережі Internet інформації про подання господарським судам пропозицій щодо кандидатур арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів)» від 6.09.2002 р. №267.

3. Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» від 25.11.2002 р. №327/225.
4. Наказ Міністерства фінансів України «Про організацію роботи з інформаційного наповнення і функціонування офіційного веб-сайту Міністерства фінансів України» від 24.08.2004 р. №536.
5. Наказ Мінтрансзв'язку України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження діяльності у сфері телекомунікацій з технічного обслуговування і експлуатації мереж ефірного теле- та радіомовлення, проводового радіомовлення та телемереж, надання в користування каналів електрозв'язку» від 10.11.2004 р. №984.
6. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження розділів веб-сайту Мінагрополітики та регламенту розміщення інформації» від 5.12.2006 р. №732.
7. Наказ Міністерства економіки «Про оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність Міністерства» від 20.01.2005 р. №521.
8. Наказ Державної комісії з цінних па-

перів та фондового ринку України «Щодо встановлення вимог до електронної форми регулярної та нерегулярної інформації, яка складається відповідно до Положення про порядок складання інформації щодо діяльності саморегулювальних організацій ринку цінних паперів та подання відповідних документів до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку», затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.06.2005 р. №316.

9. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про Координаційну раду з питань інформатизації системи охорони здоров'я МОЗ України» від 28.04.2006 р. №178.
10. Наказ Мінтрансв'язку України «Про затвердження складу науково-технічної ради Національної програми інформатизації та Положення про неї» від 19.04.2007 р. №324.
11. Наказ Мінтрансв'язку України «Про затвердження Положення про порядок відбору завдань (проектів) Національної програми інформатизації на конкурсних засадах» від 19.04.2007 р. №325.

**National Forum of Partner
Municipalities**

Ivano-Frankivsk City Council

Lviv City Council

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

**Swiss Agency for
Development and
Cooperation**

Ukraine

**United Nations
Development
Programme**